

PLAN VAN AANPAK VOOR DE EVALUATIE VAN F.T.I VZW IN 2023

Afdeling Strategie en Coördinatie
Afdeling Onderzoek

Laatst gewijzigd op: 3 oktober 2022

Evaluatiecel Departement EW

Inhoud

1. Flanders Technology International vzw (F.T.I vzw)	4
1.1. Historiek in een notendop.....	4
1.2. Het algemeen beleidskader	5
1.2.1. W&I-decreet.....	5
1.2.2. Beleidsnota's.....	6
1.2.3. Beleidsbrieven en beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT).....	6
1.2.4. Beleidsplannen Wetenschapscommunicatie 2015-2020 en 2022-2030	8
1.2.5. STEM-actieplan 2012-2020 en STEM-agenda 2030	9
1.3. Convenant 2019-2023.....	10
1.3.1. Missie van F.T.I vzw/Technopolis	10
1.3.2. Strategische en operationele doelstellingen en KPI's.....	10
1.3.3. Financiële engagementen.....	13
1.4. Vorige evaluatie(s)	14
1.4.1. Evaluatie van F.T.I van 2018	14
1.4.2. Systeemevaluatie wetenschapscommunicatie-actoren 2017-2018.....	19
2. Aanleiding voor de evaluatie van F.T.I vzw.....	22
3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten	23
3.1. Uitgangspunten voor evaluaties vanaf 2020	23
3.2. Doelstellingen van de evaluatie (zoals vastgelegd in de regelgeving)	23
3.3. Beoogde resultaten van de evaluatie	23
4. Evaluatieluiken	26
4.1. Ex-postevaluatie.....	26
4.1.1. Beleidsplanning en -realisatie, werking, aansturing en governance	26
4.1.2. Resultaten en impact.....	27
4.1.3. Evolutie van F.T.I vzw sinds de evaluatie van 2018.....	27
4.2. Ex-ante-evaluatie.....	28
4.3. Conclusies en aanbevelingen	28
5. Onderdelen en aanpak van de evaluatie.....	29
5.1. Methodologieën.....	29
5.2. Ondersteunende bronnen en werkzaamheden voor de evaluatie.....	29
5.2.1. Bronnen.....	29
5.2.2. Zelfevaluatie van F.T.I vzw	29
5.2.3. Synergie met de evaluatie van Eos Wetenschap vzw en de systeemevaluatie wetenschapscommunicatie van 2022.....	29
5.3. Evaluator.....	30
5.4. Begeleiding van de evaluatie/evaluatieproces	30
5.5. Planning	30
6. Informeren van en communiceren met het evaluatievoorwerp.....	32
7. Uitvoering en procedureel verloop van de evaluatie.....	33
7.1. Beschikbare documenten.....	33
8. Gebruik en verspreiding van de evaluatieresultaten	34
Bijlage 1. Richtlijn/leidraad voor de zelfevaluatie op te stellen door F.T.I vzw in het kader van de evaluatie 2023.....	35
1. Inleiding.....	35

2.	Context voor het opstellen van de zelfevaluatie.....	35
3.	Richtlijn voor het opstellen van de zelfevaluatie	36
3.1.	Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (periode 2018/2019-2023)	36
3.2.	Inhoud van de ex-antezelfevaluatie.....	38

1. Flanders Technology International vzw (F.T.I vzw)

Artikel 63/18 van het decreet betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid (hierna W&I-decreet) stelt dat de Vlaamse Regering ertoe gemachtigd is om deel te nemen in de vereniging zonder winstoogmerk (vzw) Flanders Technology International (hierna ook F.T.I vzw of kortweg F.T.I genoemd) opgericht bij de notariële akte van 8 februari 1988. Als structurele partner in het Vlaamse wetenschapscommunicatiebeleid is F.T.I vzw een belangrijke vertegenwoordiger van de communicatie over technologie, wetenschap en technologische innovatie in Vlaanderen. Het maatschappelijk doel van F.T.I vzw bestaat erin wetenschap en technologie dicht bij de mens te brengen door een aanbod aan wetenschapscommunicatie-activiteiten in het doe-centrum Technopolis en daarbuiten.

Artikel 63/18 van het W&I-decreet schrijft eveneens voor dat de Vlaamse Regering – binnen de beschikbare begrotingskredieten – een jaarlijkse subsidie ter beschikking stelt van F.T.I. De precieze modaliteiten voor het verlenen van deze subsidie, de strategische en operationele doestellingen, de Kritieke Prestatie-Indicatoren (KPI's) waaraan de instelling jaarlijks tegemoet moet komen, de jaarlijkse betalingsregeling, enz. zijn opgenomen in een vijfjarig convenant dat afgesloten wordt tussen F.T.I en de Vlaamse Regering.

In uitvoering van bovenstaande bepalingen van het W&I-decreet over F.T.I werd op 21 december 2018 door de Vlaamse Regering een vijfjarig convenant goedgekeurd tussen F.T.I vzw en de Vlaamse Gemeenschap voor de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023.

1.1. HISTORIEK IN EEN NOTENDOP

In 1982 vatte de Vlaamse Regering het idee op om een technologiebeurs Flanders Technology te organiseren. Tot en met 1987 organiseerde de Vlaamse overheid deze beurs zelf, maar in 1988 besliste de Vlaamse Regering om Stichting F.T.I op te richten en de organisatie van deze technologiebeurs aan haar over te dragen. Voor de toekenning van de jaarlijkse werkingssubsidie aan de stichting werd een overeenkomst afgesloten tussen de Vlaamse Regering en Stichting F.T.I. Een van de doelstellingen van (Stichting) F.T.I was het uitvoeren van sensibiliserings- en promotieacties met betrekking tot wetenschappelijk onderzoek en technologische innovatie.

Naar aanleiding van de staatshervorming van 1993 werd het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid (nagenoeg volledig) overgeheveld naar de gemeenschappen en gewesten. Van meet af aan was er in het Vlaamse wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid veel aandacht voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. In 1994 resulteerde dit in de organisatie van de eerste Vlaamse Wetenschapsweek.

Vanaf 1995 werd Stichting F.T.I structureel ingeschakeld bij de realisatie van een aantal acties uit het jaarlijkse actieplan Wetenschapscommunicatie en Innovatie, vermits de Vlaamse overheid zelf niet over de nodige mensen en middelen beschikte om het actieplan (volledig) zelf te realiseren. Concreet werd in het actieplan Wetenschapscommunicatie en Innovatie een specifiek beleid uitgezet met betrekking tot de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie. De samenwerking tussen de Vlaamse overheid en Stichting F.T.I werd geregeld via een raamovereenkomst inzake wetenschapscommunicatie.

In 1996 opperde Stichting F.T.I het idee om een Vlaams doe-centrum voor wetenschap en technologie op te richten. De stichting diende hiertoe een dossier in bij de Vlaamse Regering wat

uiteindelijk resulteerde in de opening van het doe-centrum Technopolis in Mechelen in 2000. Aangezien een Vlaams doe-centrum een belangrijke investering zou vereisen, werd door de Vlaamse Regering geopteerd om een bijkomende structuur naast Stichting F.T.I op te zetten. Zo werd beslist tot een dubbel structuur bestaande uit Stichting F.T.I en een investeringsmaatschappij Technopolis NV, waarbij (de investeringsmaatschappij) Technopolis NV de infrastructuur levert en al de nodige investeringen doet om het doe-centrum in stand te houden, terwijl F.T.I instaat voor de dagelijkse uitbating en werking van het doe-centrum.

Vervolgens werd in 2002 beslist om F.T.I als structurele partner voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie te erkennen. In 2003 trad een vijfjarige beheersovereenkomst in werking voor de periode 2003-2007 die na een evaluatie in 2007 hernieuwd werd voor de periode 2008-2012. Deze beheersovereenkomst werd op haar beurt geëvalueerd. Na een verlenging van deze beheersovereenkomst met één jaar werd in 2014 een convenant afgesloten tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw voor de periode 2014-2018. Dit convenant bepaalde o.a. de afspraken tussen de Vlaamse overheid en F.T.I over de uitvoering van een deel van het wetenschapscommunicatiebeleid van de Vlaamse overheid met inbegrip van hieraan gekoppelde KPI's, de financiële betrekkingen tussen F.T.I en de Vlaamse overheid, de wijze van rapportering en de evaluatiebepalingen. Na een evaluatie van de algemene werking van F.T.I vzw in 2018 werd in 2019 een nieuw convenant ondertekend voor de periode van 1 januari 2019 tot en met 31 december 2023.

1.2. HET ALGEMEEN BELEIDSKADER

Artikel 4 van het convenant 2019-2023 stelt dat F.T.I een bijdrage moet leveren aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen van de overheid op het vlak van wetenschapscommunicatie. Het werkingskader van F.T.I wordt/werd bepaald door:

1. Het W&I-decreet¹ van 30 april 2009;
2. De beleidsnota Wetenschap en Innovatie 2014-2019;
3. De beleidsbrief Wetenschap en Innovatie 2018-2019;
4. Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020;
5. Het STEM²-actieplan 2012-2020.

In wat volgt worden de verschillende onderdelen van het beleidskader in meer detail toegelicht.

1.2.1. W&I-decreet

F.T.I vzw wordt gevat door W&I-decreet waarbij in het bijzonder artikelen 63/14, 63/15, 63/16 en 63/17 inzake wetenschapscommunicatie en de structurele partners van belang zijn. Artikel 63/14 stelt dat de beleidsprioriteiten inzake wetenschapscommunicatie en het populariseren van wetenschap, techniek en technologische innovatie worden vastgelegd in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie. Artikel 63/15 stelt onder meer dat de Vlaamse Regering ertoe gemachtigd wordt om voor de uitvoering van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie

¹ Het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid kan [hier](#) geraadpleegd worden.

² STEM staat voor Science, Technology, Engineering en Mathematics (wetenschap, technologie, toegepaste wetenschappen en wiskunde).

structurele partners aan te wijzen en hen hierbij – binnen de beschikbare begrotingskredieten – een subsidie te verstrekken.

In uitvoering van artikel 63/15 van het W&I-decreet werd met F.T.I vzw een convenant afgesloten voor de periode 2019-2023. Zoals artikel 63/17 van het W&I-decreet voorschrijft, dient de Vlaamse Regering erop toe te zien dat de algemene werking van de structurele partners geëvalueerd wordt voor het verstrijken van het lopende convenant. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie.

1.2.2. Beleidsnota's

Conform artikel 4 van het convenant 2019-2023 wordt het algemeen beleidskader van F.T.I vzw eveneens bepaald door de beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019.³ Als onderdeel van de “investeringspijler” en meer bepaald onder de doelstelling om te investeren in competenties, wordt wetenschapscommunicatie – een van de belangrijkste taken van F.T.I – als middel naar voren geschoven om in te zetten op een gefundeerde studie- en beroepskeuze. Concreet stelt de beleidsnota dat de middelen voor wetenschapscommunicatie meer geënt zullen worden op de STEM-doelstellingen (om jongeren actief te wijzen op het grote potentieel aan jobs in de STEM-richtingen) en dat hierin een centrale rol voorzien wordt voor F.T.I/Technopolis als kenniscentrum.

Met het aantreden van een nieuwe Vlaamse Regering in 2019 werd een nieuwe beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 opgesteld. Hierin wordt uitvoerig aandacht besteed aan (het beleidsveld) wetenschapscommunicatie en meer bepaald aan het stimuleren van de innovatie- en ondernemerscultuur.⁴ Transparante en toegankelijke wetenschapscommunicatie wordt als belangrijke voorwaarde naar voren geschoven in de beleidsnota om – samen met de burger – te werken binnen het (nieuwe) innovatiemodel voor de samenleving, ook wel de quadruple helix⁵ genoemd. Wetenschapscommunicatie heeft immers een brede(re) maatschappelijke impact: door via communicatie het vertrouwen in wetenschap te verhogen, wordt er vruchtbare grond gecreëerd voor innovatieve oplossingen voor een breed scala aan maatschappelijke uitdagingen. De ambitie is om uiteindelijk de hele bevolking actief te laten participeren aan wetenschapsbeoefening in de brede zin van het woord. Hiertoe zullen onder andere, de tentoonstelling en de exhibits bij het doe-centrum Technopolis vernieuwd worden en zal F.T.I gestimuleerd worden om het doe-centrum uit te bouwen als toonaangevende ontmoetingsplaats voor jongeren, het grote publiek, wetenschappers en innovatieve bedrijven.

1.2.3. Beleidsbrieven en beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT)

Naast de beleidsnota's 2014-2019 en 2019-2024 vormen ook de beleidsbrieven mee het algemeen kader voor F.T.I/Technopolis. In de beleidsbrief Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2018-2019 wordt verwezen naar het nieuwe convenant voor F.T.I dat eind 2018 voorgelegd zal worden aan de Vlaamse Regering, alsook naar de systeemevaluatie van (het) wetenschapscommunicatie(beleid) waarvan de resultaten in de toekomst aangewend zullen worden voor de verdere beleidsontwikkeling op het vlak van wetenschapscommunicatie (cf. Deel

³ De beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019 is [hier](#) beschikbaar.

⁴ De beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 is [hier](#) beschikbaar.

⁵ Meer informatie over het quadruple helix-model is [hier](#) beschikbaar.

1.2.4).⁶ Verder stelt deze beleidsbrief dat de beleidsontwikkeling in de toekomst ondersteund zal worden door een meetinstrument – de Wetenschapsbarometer – dat het draagvlak voor wetenschap, techniek en technologische innovatie moet opvolgen.

In 2020 werden de jaarlijkse beleidsbrieven omgevormd tot beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT) waarin de beleids- en begrotingsprioriteiten voor het volgende jaar worden toegelicht. In de BBT voor het begrotingsjaar 2020⁷ wordt F.T.I vzw vermeld onder het beleidsveld Wetenschapscommunicatie, waarbinnen de middelen worden ingezet voor het ondersteunen van initiatieven die wetenschappen populariseren naar verschillende doelgroepen, met een bijzondere focus op STEM. Specifiek wat F.T.I vzw betreft, vermeldt de BBT voor het begrotingsjaar 2020 inhoudelijk het volgende: *“F.T.I heeft als missie: wetenschap en technologie dicht bij de mens brengen. Dit gebeurt via een brede waaier van activiteiten die zich zowel tot het onderwijs richten als tot het grote publiek: wetenschapsweken, wetenschapsfeesten, doe-boekjes, tv-programma’s een rondreizende wetenschapstruck, lespakketten, wetenschapstheater en nog veel meer. Deze projecten en activiteiten worden gerealiseerd in opdracht van de Vlaamse Regering.”* Daarnaast gaat de BBT voor het begrotingsjaar 2020 ook in op een aantal budgettaire aspecten (inkomsten en uitgaven).

In de BBT voor het begrotingsjaar 2021⁸ wordt meer in detail ingegaan op de (inhoudelijke) invulling van het beleidsveld Wetenschapscommunicatie, waarbij wetenschapscommunicatie omschreven wordt als de dialoog met de burgers om hen te informeren over het wetenschapsgebeuren. In de BBT 2021 wordt ook verwezen naar het nieuwe meerjarige beleidsplan Wetenschapscommunicatie dat op dat ogenblik in opmaak was (cf. Deel 1.2.4) en waarin volgende assen centraal zouden staan:

- Vlaanderen op de kaart zetten als topregio op het vlak van wetenschap, technologie en innovatie.
- Het brede publiek duidelijk, eenvoudig en genuanceerd informeren over de voortgang en de doorbraken in deze domeinen.
- Iedereen sensibiliseren voor het maatschappelijk, economisch en cultureel belang van wetenschappen en technologie.
- Jongeren stimuleren tot studie- en beroepskeuzes in deze richtingen.

De BBT stelt dat hiervoor niet enkel samengewerkt zal worden met het huidige werkveld, maar dat er ook een taskforce wetenschapscommunicatie bijeengebracht zal worden om de noden en kansen voor een nieuw wetenschapscommunicatiebeleid in kaart te brengen en te realiseren. Net zoals in de BBT voor het begrotingsjaar 2020 wordt F.T.I vzw/het doe-centrum Technopolis vermeld als structurele partner om de operationele doelstellingen te realiseren.⁹ Specifiek voor F.T.I vzw vermeldt de BBT 2021: *“F.T.I heeft als missie: wetenschap en technologie dicht bij de mens brengen. F.T.I exploiteert het doe-centrum Technopolis in Mechelen. Via een brede waaier van*

⁶ De beleidsbrief Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2018-2019 is [hier](#) beschikbaar.

⁷ De BBT voor het begrotingsjaar 2020 is [hier](#) beschikbaar.

⁸ De BBT voor het begrotingsjaar 2021 is [hier](#) beschikbaar.

⁹ Strategische doelstelling – Passie voor wetenschap en techniek aanwakkeren. Operationele doelstelling – Subsidies verlenen aan (structurele) partners om het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en technologische innovatie te versterken. Enkele partners zijn de expertisecellen wetenschapscommunicatie, F.T.I vzw (doe-centrum Technopolis), de Vlaamse Olympiades, de Vlaamse Volkssterrenwachten en RVO-Society.

publieke activiteiten richten ze zich daarnaast tot het onderwijs en tot het grote publiek: Dag van de Wetenschap, wetenschapsshow en -theater, wetenschappelijke tentoonstellingen, educatief materiaal, Technopolis on Tour (outreach) enz.”

De tekst uit de BBT voor het begrotingsjaar 2021 werd grotendeels overgenomen in de BBT voor het begrotingsjaar 2022¹⁰ mits enkele geringe aanpassingen. Concreet wordt de strategische doelstelling uit de BBT 2021 *“passie voor wetenschap en techniek aanwakkeren”* in de BBT 2022 vervangen door *“informer over wetenschap en dialogeren met en betrekken van burgers bij wetenschap”*, terwijl de operationele doelstellingen ongewijzigd blijven. De missie van F.T.I vzw die in de BBT voor het begrotingsjaar 2022 wordt vermeld, wordt ook beperkt aangepast: *“F.T.I heeft als missie: wetenschap en technologie dicht bij de mens brengen. F.T.I exploiteert het doe-centrum Technopolis in Mechelen. Via een brede waaier van (outreach) initiatieven richt F.T.I zich tot schoolgaande kinderen en jongeren en tot het grote publiek. Hieronder: De Dag van de Wetenschap, wetenschapsshow's en -theater, wetenschapspopulariserende tentoonstellingen, educatief materiaal, Technopolis on Tour, enz.”* Tot slot wordt in de BBT 2022 ook vermeld dat de evaluatie van onder meer F.T.I vzw in 2022 zal worden opgestart/voorbereid.

1.2.4. Beleidsplannen Wetenschapscommunicatie 2015-2020 en 2022-2030

F.T.I vzw wordt eveneens omkaderd door het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020.¹¹ Wat (het) wetenschapscommunicatie(beleid) betreft, wil men vanuit het Departement EWI voornamelijk inzetten op een verhoging van de doelmatigheid van wetenschapscommunicatie. Concreet werden voortbouwend op de beleidsdoelstellingen van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2012-2014 en op het STEM-actieplan 2012-2020 (cf. Deel 1.2.5) drie beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie uitgewerkt.

De eerste beleidsdoelstelling beoogt de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en de doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving te stimuleren. De tweede beleidsdoelstelling – met name het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines – betekent vooral informeren, bijdragen aan het maatschappelijk debat en aan het creëren van een positieve cultuur rond deze domeinen. De derde beleidsdoelstelling stelt het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen voorop. Het beleidsplan identificeert tot slot vier pistes om deze drie beleidsdoelstellingen te realiseren, met name het optimaliseren van de (structurele) partnerschappen, het ondersteunen van initiatieven voor specifieke doelgroepen (o.a. leerkrachten en het grote publiek), het inschakelen van de Vlaamse Strategische Onderzoekscentra (SOC's) en kennisinstellingen en het uitbouwen van het Wetenschapsinformatienetwerk¹² (WIN).

¹⁰ De BBT voor het begrotingsjaar 2022 is [hier](#) beschikbaar.

¹¹ Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 is [hier](#) beschikbaar.

¹² De belangrijkste functies van het Wetenschapsinformatienetwerk (WIN) werden in de van zomer 2021 na bijna 20 jaar ondergebracht binnen een andere structurele partner van het wetenschapscommunicatielandschap in Vlaanderen, nl. Eos Wetenschap vzw. Concreet heeft Eos Wetenschap als onafhankelijk journalistiek medium de WIN-agenda overgenomen op zijn website www.eoswetenschap.eu onder de noemer agenda “Wetenschap in Vlaanderen” en zal deze ook verder beheren. De bedoeling van de uitbouw van deze online agenda met alle wetenschapsevenementen en -initiatieven in Vlaanderen is het bereiken van een zo groot mogelijk publiek en het aanbieden van een platform voor het publiceren van evenementen en activiteiten onder de beste omstandigheden voor de organisatoren ervan.

Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2022 werd inmiddels geactualiseerd tot het beleidsplan 2022-2030.¹³ In dit nieuwe beleidsplan worden volgende vijf concrete beleidsdoelstellingen naar voren geschoven:

1. Het stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en -beroepen in complementariteit met de STEM-agenda 2030.
2. Het versterken van kennis van wetenschap en innovatie om zo extra maatschappelijk draagvlak te creëren.
3. Het versterken van de uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.
4. Het actief laten participeren van burgers aan wetenschappelijk onderzoek.
5. Het inzetten op een intensievere afstemming tussen EWI – VLAIO – FWO op vlak van wetenschapscommunicatie.

Om deze doelstellingen te realiseren, zal versterkt ingezet worden op de samenwerking met de structurele partners wetenschapscommunicatie (met en zonder convenant) en projectpartners. Deze structurele partners zoals F.T.I, vormen onmisbare schakels tussen onderzoekers en burgers en organiseren tal van initiatieven waar burgers rechtstreeks met wetenschappers in contact komen en bij het wetenschapsgebeuren betrokken worden.

1.2.5. STEM-actieplan 2012-2020 en STEM-agenda 2030

Tot slot wordt het werkingskader van F.T.I ook bepaald door het STEM-actieplan 2012-2020¹⁴ van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (in samenwerking met de beleidsdomeinen Werk en Sociale Economie [WSE] en EWI). Het STEM-actieplan werd uitgewerkt om jongeren te stimuleren om voor STEM-opleidingen en -loopbanen te kiezen. Het actieplan trad in 2012 in werking en moest tegen 2020 acht doelstellingen realiseren. Bovendien was in dit actieplan niet alleen een rol weggelegd voor de overheid, maar dienden ook de onderwijs- en opleidingspartners, scholen, leraren, sectorale sociale partners en de media mee te helpen om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken. Zo maakte onder andere het netwerk van de STEM-academies deel uit van de concrete acties binnen het STEM-actieplan. Verder kende het STEM-actieplan ook een voortrekkersrol toe aan het beleidsdomein EWI en in het bijzonder aan het beleidsplan Wetenschapscommunicatie (cf. Deel 1.2.4) om de eerste operationele doelstelling “een geharmoniseerde strategie voor de aanpak van de STEM-communicatie” inzake communicatie, informatie en sensibilisering te realiseren.

Vervolgens werd zoals aangegeven in de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 (cf. Deel 1.2.2) een nieuw STEM-actieplan 2020-2030 – de STEM-agenda 2030 – uitgeschreven over verschillende beleidsdomeinen heen, waarbij zowel de noden van het onderwijs als van de bedrijven en kennisinstellingen werden meegenomen.¹⁵ Deze STEM-agenda 2030 zet verder in op een hogere instroom in STEM-opleidingen en -loopbanen, op STEM-specialisten en op het algemeen versterken van STEM-competenties in de ruime maatschappij – ook wel de STEM-geletterdheid genoemd. Concreet worden in de STEM-agenda 2030 tal van operationele doelstellingen opgesomd om de vier strategische doelstellingen ervan te bereiken, waarvan er twee expliciet gelinkt zijn aan (de [structurele] partners) wetenschapscommunicatie. Zo stelt

¹³ Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 is [hier](#) beschikbaar.

¹⁴ Het STEM-actieplan 2012-2020 is [hier](#) beschikbaar.

¹⁵ De STEM-agenda 2030 is [hier](#) beschikbaar.

operationele doelstelling (OD) 1.1.2 dat de partners van de Vlaamse overheid het belang van STEM-competenties in hun communicatie-initiatieven over de transities moeten benadrukken en dit voor de talloze initiatieven van de meest uiteenlopende wetenschapsdomeinen. Operationele doelstelling (OD) 2.2.3 verwijst naar de (structurele) partners wetenschapscommunicatie voor het duurzaam ondersteunen van lesgevers en onderwijsinstellingen bij het uitbouwen van een leerlijn via het STEM-kennisnetwerk. Binnen het STEM-ecosysteem werd doorheen de jaren heel wat kennis opgebouwd rond STEM-didactiek, ook bij de partners wetenschapscommunicatie.

1.3. CONVENANT 2019-2023

1.3.1. Missie van F.T.I vzw/Technopolis

Sinds de oprichting van Technopolis was de missie van F.T.I. *“wetenschap en technologie dichterbij de mens te brengen”*. In artikel 5 van het convenant 2019-2023 werd deze missie als volgt geconcretiseerd: *“iedereen fascineren met wetenschap en technologie.”*

Om die missie waar te maken organiseert F.T.I./Technopolis diverse activiteiten om wetenschap en technologie te populariseren voor het grote publiek (met speciale aandacht voor jongeren van vier tot 24 jaar), scholen en bedrijven. We onderscheiden drie categorieën van activiteiten: fysieke activiteiten in het doe-centrum Technopolis in Mechelen, fysieke outreach activiteiten op andere locaties en digitale activiteiten.

Als belangrijke actor in het wetenschapscommunicatiebeleid wordt verwacht dat F.T.I haar nieuwe activiteiten – van zodra deze beslist zijn – vermeldt op het WIN-netwerk wat inmiddels gemigreerd werd naar de agenda “Wetenschap in Vlaanderen” die beschikbaar is op de website van Eos Wetenschap vzw¹⁶ (cf. artikel 6 van het convenant 2019-2023 en voetnoot 12 in Deel 1.2.4). Verder stelt artikel 7 van het convenant 2019-2023 dat F.T.I de “Dag van de Wetenschap” coördineert (tenzij anders overeengekomen tussen de overheid en F.T.I vzw) en zelf ook actief deelneemt aan dit evenement.

1.3.2. Strategische en operationele doelstellingen en KPI's

De drie beleidsdoelstellingen van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020 aangevuld met een financiële doelstelling werden overgenomen als strategische doelstellingen (SD) voor F.T.I vzw en deze dienen via volgende negen operationele doelstellingen (OD) gerealiseerd te worden tegen het einde van de convenantsperiode (cf. artikel 9 van het convenant 2019-2023):

- **SD 1: “Stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving.”**
 - **OD 1.1: Instroom stimuleren naar STEM-studierichtingen door fascinatie te verhogen.**
F.T.I ontwikkelt, organiseert en faciliteert activiteiten om jongeren kennis te laten maken met wetenschap en technologie en verhoogt op die manier hun belangstelling en fascinatie voor STEM-vakken.
 - **OD 1.2: Doorstroom stimuleren naar STEM-functies door impact te verhogen.**
F.T.I beoogt tegen 2023 10% van haar publiek te laten doorstromen naar het niveau van skills waarvan 1% naar het niveau van hack.

¹⁶ De agenda “Wetenschap in Vlaanderen” kan [hier](#) geraadpleegd worden.

- **OD 1.3: F.T.I levert bijzondere inspanningen voor het bereiken van meisjes en jongeren met een bijzondere sociaal-economische status (SES).**
- **SD 2: “Het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines.”**
 - **OD 2.1: Bereik verhogen.**
F.T.I streeft ernaar om in het doe-centrum en via outreach en digitale activiteiten een bredere doelgroep te kunnen bereiken en tegen 2023 haar totaal bereik te vergroten van 550 000 naar 1 000 000 contacten met voornamelijk groei in bereik bij jongeren vanaf 14 jaar.
 - **OD 2.2: Fascineren.**
F.T.I wil met al haar activiteiten 100% van de bevolking fascineren om ervoor te zorgen dat 90% ervan nadien gefascineerd zal blijven.
 - **OD 2.3: Evenementen organiseren en ondersteuning verlenen.**
F.T.I organiseert zelf evenementen om zoveel mogelijk mensen te fascineren voor wetenschap en technologie, en faciliteert evenementen die het wetenschapscommunicatieveld organiseert.

SD 3: “Het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.”

- **OD 3.1: Science and technology center van de toekomst vormgeven.**
F.T.I heeft de ambitie om (terug) een science and technology center van de toekomst te worden en een relevant demonstratieplatform voor partners en het brede publiek.
- **OD 3.2: Co-creatie en partnership uitbouwen.**
F.T.I streeft ernaar om constructieve inhoudelijke en financiële samenwerkingen op te zetten met bedrijven en andere actoren uit het wetenschapscommunicatieveld met een duidelijke win-win waarin beide partijen elkaar kunnen versterken.

SD 4: “Van F.T.I een financieel gezonder organisatie maken.”

- **OD 4.1: Financieel groeimodel.**
Met de netto-inkomsten uit co-creatie en partnerships een groeimodel nastreven ter financiering van haar vervangings- en vernieuwingsinvesteringen.

Vervolgens werden bovenstaande doelstellingen voor F.T.I vertaald in een 12 specifieke KPI's (cf. artikel 10 van het convenant 2019-2023).

KPI 1: Totaal bereik

	2019	2020	2021	2022	2023
Totaal bezoekers	550 000	650 000	750 000	875 000	1 000 000

Fysiek worden het aantal bezoekers geregistreerd in het reservatie- en kassasysteem. Aan de hand van rapporten wordt het bezoekersaantal bepaald. Het aantal deelnemers aan outreach activiteiten wordt telkens na afloop van een activiteit geregistreerd. Digitaal worden het aantal volgers van online kanalen bijgehouden.

F.T.I monitort nauwgezet de deelname van meisjes en jongeren met een bijzondere SES aan haar specifieke skills & hack activiteiten. F.T.I streeft hierbij naar een bereik van 40% van deze doelgroepen en onderneemt desgewenst bijkomende acties om deze streefwaarde te bereiken.

KPI 2: Bereik jongeren

De doelgroep jongeren 14-24 jaar zal 10% uitmaken van het totale bereik.

Om dit aantal te bepalen, zal F.T.I de fysieke bezoeken van deze doelgroep apart registreren in het kassasysteem van Technopolis, specifieke activiteiten organiseren en deelnemen aan evenementen voor deze doelgroep waarvan de deelnemers worden geregistreerd na afloop van de activiteit/het evenement.

KPI 3: Bereik leerkrachten

De doelgroep leerkrachten zal 3% uitmaken van het totale bereik.

Om dit aantal te bepalen zal F.T.I de fysieke bezoeken van deze doelgroep apart registreren in het kassasysteem van Technopolis, specifieke activiteiten organiseren en deelnemen aan evenementen voor deze doelgroep waarvan de deelnemers worden geregistreerd na afloop van de activiteit/het evenement.

KPI 4: (Terug) een future-proof demonstratieplatform worden

Op het einde van elk jaar is er in het fysieke doe-centrum minstens één van de volgende zones operationeel: Partnerzone, Tinkerzone, Puur-zone, Switch-zone en een vernieuwd Kinder-doe-centrum.

KPI 5: Aanbodmodel: skill & hack

Om zoveel mogelijk mensen tot het niveau van skill & hack te brengen, beoogt F.T.I/Technopolis jaarlijks minstens tien activiteiten (fysiek, digitaal of via outreach) te organiseren of faciliteren die een doorstroom naar skill & hack mogelijk maken.

KPI 6: Actueel thema

F.T.I/Technopolis beoogt om jaarlijks een aanbod te brengen dat aansluit op een actueel thema.

KPI 7: Inkomsten uit co-creatie

	2019	2020	2021	2022	2023
Minimum inkomsten uit partner-, sponsor- en projectgeld (in euro)	220 000	360 000	600 000	750 000	1 000 000

KPI 8: Vervangings- en vernieuwingsinvesteringen

In haar jaarlijkse budgetopmaak reserveert F.T.I/Technopolis vanaf 2020 een stijgend aandeel voor vervangings- en vernieuwingsinvesteringen.

	2019	2020	2021	2022	2023
Minimale jaarlijks gebudgetteerde middelen voor investeringen (in euro)	-	200 000	400 000	600 000	800 000

KPI 9: Financiële groei

F.T.I./Technopolis streeft naar een jaarlijkse groei in haar totale bedrijfsopbrengsten, tegen 2023 minimum 3%.

	2019	2020	2021	2022	2023
Minimum % groei	0%	1%	2%	3%	3%

KPI 10: Operator van de toekomst

Om kinderen en jongeren de kans te bieden om met noodzakelijke vaardigheden en toekomstige beroepen kennis te maken en in contact te komen, zal F.T.I./Technopolis in het kader van de transitievisie leven, leren en werken 2050, jaarlijks minstens één activiteit/evenement organiseren/faciliteren waarmee duidelijk de link wordt gelegd naar beroepen van de toekomst en wat jongeren hiermee kunnen betekenen in de maatschappij.

KPI 11: Media-aandacht

Om enerzijds zoveel mogelijk mensen te fascineren voor wetenschap en technologie en anderzijds anderen te helpen bij het schalen van hun initiatieven, activiteiten, evenementen en projecten en dusdanig de impact in Vlaanderen te vergroten, beoogt F.T.I./Technopolis jaarlijks minstens 350 positieve vermeldingen in de media te bekomen.

KPI 12: Co-creatie

F.T.I./Technopolis beoogt jaarlijks minstens twee activiteiten op te zetten in co-creatie met anderen (actoren, bezoekers, leerlingen en leerkrachten, ...).

1.3.3. Financiële engagementen

Artikel 15 van het convenant 2019-2023 stelt dat onder voorbehoud van de definitieve goedkeuring door het Vlaams Parlement in de Vlaamse uitgavenbegroting jaarlijks een subsidie ingeschreven wordt die gelijk is aan het basisbedrag van 4 282 000 euro voor de plichten vermeld in dit convenant. Verder worden de financiële KPI's (cf. Deel 1.3.2) hernomen in dit artikel. Concreet verbindt F.T.I. zich tot een bijkomende jaarlijkse financiering uit externe bronnen voor een bedrag van minstens het equivalent van 20% van de subsidie over de periode 2019-2023 (cf. KPI 7). Daarnaast reserveert F.T.I. deze convenantsperiode een stijgend bedrag voor vervangings- en vernieuwingsinvesteringen, startend met minimaal 200 000 in 2020 tot minimaal 800 000 euro in 2023 (cf. KPI 8) en streeft F.T.I. naar een jaarlijkse groei in haar totale bedrijfsopbrengsten van minimum 3% tegen 2023 (cf. KPI 9).

Tabel 1. Werkingsmiddelen F.T.I. vzw 2019-2023

Werkingsjaar	2019	2020	2021	2022	2023
Maximale subsidie (in 1 000 euro) ¹ zoals voorzien in het convenant	4 282	4 282	4 282	4 282	4 282
Ontvangen subsidie (in 1 000 euro) ²	4 282	4 226	4 240	4 283	

¹ exclusief indexeringen

² inclusief indexering

Conform artikel 16 van het convenant 2019-2023 wordt 80% van de jaarlijkse subsidie uitbetaald in twee schijven; een eerste schijf wordt uitbetaald binnen 30 dagen na de ontvangst door het Departement EWI van het ondertekende ministerieel subsidiebesluit, terwijl de tweede schijf wordt

uitbetaald bij het begin van het derde kwartaal van het jaar waarop de subsidie betrekking heeft. Het resterende saldo van 20% wordt uitbetaald binnen 60 kalenderdagen na goedkeuring door het Departement EWI van het inhoudelijk en financieel werkingsverslag waarmee de correcte besteding van de jaarlijkse subsidie en de realisatie van de vooropgestelde KPI's aangetoond wordt. Hierbij wordt het volgende schema toegepast:

Als de vooropgestelde resultaten zijn behaald voor:	Dan wordt het volgende percentage van het maximale saldo uitbetaald:
Minstens 10 van de 12 vooropgestelde KPI's	100%
9 van de 12 vooropgestelde KPI's	70%
6 van de 12 vooropgestelde KPI's	40%
Minder dan 6 van de 12 vooropgestelde KPI's	0%

Artikel 17 van het convenant 2019-2023 stelt dat de subsidie enkel en uitsluitend besteed kan worden aan werkings-, personeels- en uitrustingskosten voor de activiteiten die betrekking hebben op de strategische en operationele doelstellingen (cf. Deel 1.3.2).

Het toekomstplan 2019-2023 van F.T.I vzw – dat integraal deel uitmaakt van het convenant 2019-2023 – beschreef en becijferde de structurele aanpassingen en vernieuwingen die nodig zouden zijn om het doe-centrum Technopolis opnieuw eigentijds te maken. Sinds de toekenning van de vorige investeringssubsidie van 2011 – die destijds ongeveer drie miljoen euro bedroeg – was de infrastructuur en de inrichting van het doe-centrum immers verouderd en aan vernieuwing toe. Voor de uitvoering van deze aanpassingen aan de infrastructuur, de vernieuwing van de tentoonstellingen en de modernisering van het digitale aanbod werd een eenmalige substantiële investeringssubsidie gevraagd aan de Vlaams Regering. Na gunstig advies van de Inspectie van Financiën werd in 2019 een eenmalige investeringssubsidie van 10 miljoen euro aan F.T.I vzw toegekend voor de vernieuwing van het doe-centrum Technopolis. Van deze eenmalig investeringssubsidie werd inmiddels ongeveer 4 miljoen euro uitbetaald aan F.T.I vzw.

Tot slot werd de werking van F.T.I/Technopolis in 2020 en 2021 zwaar getroffen door de coronacrisis en de maatregelen die zich opdroegen om de verspreiding van het coronavirus in te dijken. Ter compensatie van deze verliezen veroorzaakt door de coronamaatregelen besliste de Vlaamse Regering in 2021 om een subsidie voor een bedrag van 601 383 euro toe te kennen aan F.T.I vzw.

1.4. VORIGE EVALUATIE(S)

1.4.1. Evaluatie van F.T.I van 2018

In 2018 werd (de werking van) F.T.I geëvalueerd conform de bepalingen van het convenant 2014-2018 tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw.¹⁷

In wat volgt worden de belangrijkste conclusies van deze evaluatie weergegeven:¹⁸

¹⁷ De managementsamenvatting van de evaluatie van de Vlaamse Gemeenschap in Flanders Technology International vzw is [hier](#) beschikbaar.

¹⁸ Deze lijst bevat slechts de belangrijkste conclusies. Een volledig overzicht van de conclusies is beschikbaar in de managementsamenvatting van de evaluatie van F.T.I van 2018 die [hier](#) geraadpleegd kan worden.

- Tussen 2013 en 2016 heeft F.T.I een exceptionele periode gekend met belangrijke interne problemen, die in 2016 ook leidden tot het vertrek van de algemeen directeur. Dit heeft zeer veel energie gevraagd van de organisatie en alle bestuursorganen. Deze interne problemen hebben de inhoudelijke werking van F.T.I voor een belangrijk deel van de afgelopen convenantsperiode gehypothekerd.
- In de afgelopen convenantsperiode is F.T.I er niet in geslaagd om haar strategische en operationele doelstellingen ten volle te bereiken. De belangrijkste oorzaak hiervan ligt in de momenteel nog te lage graad van innovatie op verschillende niveaus: te lage graad van vernieuwing in het inhoudelijke aanbod, de opstellingen (in eerste instantie in het doe-centrum) en de gebruikte methodieken voor wetenschapscommunicatie, te weinig innovatie in de wijze van doelgroepenbereik – en met name kansengroepen en jongeren ouder dan 14 jaar – en de nog zeer bescheiden digitale omslag, enz.
- De nieuwe directeur wordt bestempeld als een bruggenbouwer en iemand met veel goede ideeën, wat enthousiasme creëert. Maar goede ideeën worden pas echt waardevol wanneer ze realiseerbaar zijn en effectief bijdragen tot de uitvoering van de kerntaak van F.T.I. Dit vergt leiderschap om strategische beslissingen te nemen en knopen door te hakken. Dit zal de belangrijkste uitdaging worden voor de komende periode, zodat het enthousiasme kan worden vastgehouden en de organisatie tegelijk terug kan evolueren naar een financieel gezondere situatie.
- F.T.I heeft verschillende soorten partnerschappen. [...] Structurele partnerschappen met andere wetenschapscommunicatie-actoren of andere aanbieders van STEM-activiteiten voor samenwerking, zijn momenteel onbestaand. Het aantal partnerschappen dat F.T.I heeft, is beperkt en vertoont weinig groei. [...] Het ontbreekt F.T.I aan een duidelijke partnerstrategie waarin onderscheid gemaakt wordt tussen bv. content partners, mediapartners en corporate partners en de focus ligt op win-win.
- In de afgelopen convenantsperiode is de financiële situatie sterk verslechterd. De balans tussen de inkomsten en uitgaven kende een zeer ongunstige evolutie, waardoor de kaspositie sterk is verslechterd. Verder werd in de afgelopen jaren systematisch het totaal vermogen van de organisatie verlaagd om boekhoudkundig nog in evenwicht te blijven. F.T.I bevindt zich momenteel in een financieel ongezonde positie. Hierin is tot op heden nog geen kentering gekomen. Dit vraagt dringend structurele maatregelen om de organisatie opnieuw financieel gezond te maken. Dit weegt ook zwaar op de vrijheidsgraden van de organisatie om zichzelf te vernieuwen.
- Van een aantal KPI's wordt geoordeeld dat deze niet SMART¹⁹ gedefinieerd zijn. Het gaat onder meer om het kwantificeren van de kwaliteit van het aanbod, de online activiteiten en tevredenheid. Verder voert F.T.I nog een aantal andere activiteiten uit die bijdragen tot het realiseren van de operationele en strategische doelstellingen, maar waarop F.T.I. momenteel echter niet structureel beoordeeld wordt. [...]
- Op basis van de vorige evaluatie die werd uitgevoerd in 2012, werden 10 aanbevelingen geformuleerd om F.T.I in de uitvoering van haar missie naar de toekomst toe te versterken. Verschillende aanbevelingen uit de vorige evaluatie die op heden nog steeds zeer relevant

¹⁹ SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

zijn, werden niet (of minstens onvoldoende) opgevolgd. Het betreft onder andere aanbevelingen rond de scherpere alignering van de opdracht van F.T.I met de beleidsplannen Wetenschapscommunicatie (en het STEM-actieplan), scherper op punt zetten van het governance kader voor wetenschapscommunicatie, meer resultaatgerichte aansturing van F.T.I en een solider financieringsmodel voor de Technopolis-infrastructuur. Door zowel de raad van bestuur als het beleid wordt ook erkend dat de opvolging van deze aanbevelingen niet prioritair waren de afgelopen jaren omwille van de grote interne problemen, die meer aandacht vroegen.

- De combinatie van enerzijds interne problemen en anderzijds een ongezonde financiële toestand, hebben gezorgd voor vijf jaar van quasi stilstand in de verdere uitbouw van F.T.I als toonaangevend science center. De afgelopen jaren worden gekenmerkt door een te lage graad van vernieuwing in de content, weinig vernieuwing in de benadering van diverse doelgroepen (vooral kansengroepen en 14+) en slechts een zeer bescheiden digitale omslag. Dit heeft zich voorlopig wel nog niet doorvertaald in een achteruitgang in het aantal bezoekers of de tevredenheid.
- Uit de evaluatie blijkt dat er nood is aan een georkestreerde aanpak en inzet van expertises voor maximale effectiviteit met betrekking tot het realiseren van de beleidsdoelstellingen in het gefragmenteerde wetenschapscommunicatie en STEM-landschap. De nood reikt verder dan het louter logistiek coördineren van afstemming zoals F.T.I nu doet. Er is nood aan een soort “beleidsuitvoerend agentschap” dat fungeert als go-between tussen enerzijds de beleidsmakers en anderzijds het brede veld van wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren. Volgens de evaluator is dit een rol die F.T.I overstijgt en volgens hen is er nood aan een meer overkoepelend kenniscentrum. Dergelijke structuren zijn ook terug te vinden in het buitenland.
- Om het voorgelegde ontwerpplan 2019-2023 te kunnen realiseren en de noodzakelijke vernieuwingen in Technopolis uit te voeren, vraagt F.T.I van de Vlaamse overheid een eenmalige investering van 10 miljoen euro. Deze investering moet F.T.I de nodige ademruimte geven om zich heruit te vinden en een duurzamer businessmodel op poten te zetten voor de toekomst. Tegelijk vraagt F.T.I ook een structurele jaarlijkse verhoging van de subsidie van ongeveer 1 miljoen euro²⁰ om haar taken te kunnen uitvoeren en tegelijk een voldoende graad van investering in vernieuwing te kunnen blijven handhaven.

Op basis van bovenstaande bevindingen werden een aantal aanbevelingen geformuleerd voor zowel F.T.I als de Vlaamse overheid. De aanbevelingen voor F.T.I kunnen als volgt worden samengevat:

- Maak een grondige en realistische strategische analyse van de eigen positie in het wetenschapscommunicatie- en STEM-landschap. Vertrek van de eigen sterktes van de organisatie, maar onderken ook de zwaktes. Sta open voor de sterktes van andere partijen en tracht vanuit win-win-combinaties het geheel te versterken om zo maximaal bij te dragen tot de algemene beleidsdoelstellingen.

²⁰ In de convenantsperiode 2014-2018 werd in de Vlaamse uitgavenbegroting jaarlijks een subsidie ingeschreven gelijk aan het basisbedrag van 4 354 000 euro voor de plichten vermeld in dit convenant (cf. artikel 16 van het convenant 2014-2018).

- Durf strategische keuzes te maken. Probeer niet om alles (zelf) te doen en werk meer met strategische partners samen die je complementair kunnen versterken (bv. meer samenwerking met academische experts voor wetenschappelijke onderbouwing van het aanbod). Door meer focus te brengen in de eigen strategie, zal veel gericht en effectiever naar doelstellingen kunnen worden toegewerkt. Het betreft bv. keuzes over de doelgroepen, invulling van het digitale online platform, partnerships, ... Deze strategische keuzes moeten richting geven aan de investeringen die moeten gebeuren.
- Zet een structurele dialoog op met de andere wetenschapscommunicatie-actoren. Wetenschapscommunicatie in Vlaanderen blijft een gedeelde inspanning van vele actoren. Deze inspanning zal slechts effectief zijn wanneer door samenwerking individuele initiatieven kunnen opgeschaald worden. Sommige actoren zullen aan deze opschaling kunnen bijdragen door gespecialiseerde inhoudelijke expertise, anderen door een groot bereik bij doelgroepen. Maar niet enkel op systemisch niveau, ook voor F.T.I als organisatie is het opzetten van een meer structurele dialoog met de andere wetenschapscommunicatiepartners belangrijk om het vernieuwingsproces waar F.T.I voorstaat verder richting te geven en de juiste strategische keuzes te maken.
- Ga in gesprek met industriële en arbeidsmarktactoren, met een duidelijk voorstel voor win-win. Economisch en maatschappelijk is er een belangrijk momentum om de relatie met industriële actoren in Vlaanderen (opnieuw) aan te halen. Met Industrie 4.0 en de digitaliseringsgolf staat de Vlaamse economie voor belangrijke omwentelingen, structurele arbeidsmarktkrapte dreigt voor technische en technologische profielen, het oplossen van grote maatschappelijke uitdagingen vraagt om een geïntegreerde aanpak waarvan STEM integraal deel uitmaakt. Bedrijven en sectororganisaties staan steeds meer open om bij te dragen aan een laagdrempelige communicatie over het maatschappelijke belang van technologie, wetenschap en STEM. Het is aan F.T.I om hierop in te spelen en vanuit de wetenschapscommunicatie-expertise voorstellen te doen waarin beide partijen elkaar kunnen versterken.
- Bouw een sterke Technopolis-community uit. Combineer de sterktes van F.T.I met een goed doordachte offline én online communicatiestrategie en aanbod, om van daaruit een sterke community op te bouwen. Laat je hiervoor ook inspireren door voorbeelden in het buitenland van maker movements, waar digitale knutselaars en ontwerpers technologie en creativiteit combineren om eigen producten te maken. Slimme partnerships zullen hierin een belangrijke rol spelen.
- Streef naar een meer gediversifieerde en duurzamer financieringsmodel. Het financieringsmodel van F.T.I blijft sterk gestoeld op twee pijlers: de overheidssubsidie enerzijds en eigen inkomsten uit de exploitatie van Technopolis anderzijds. Aanvullende financieringsstromen zoals private financiering of projectfinanciering (e.g. Europese) maken slechts een klein percentage uit. Volgens de evaluator liggen er onbenutte mogelijkheden om een grote hefboom te creëren op de ontvangen overheidssubsidie. Dit vraagt echter wel een strategische en operationele aanpak die hierop afgesteld is (bv. fondsenwervingsteam, partnerrelatiebeheer), alsook een duidelijk afsprakenkader (met de overheid, intern) waarbinnen dit gebeurt.
- Bak vernieuwing in in de organisatie. Om ervoor te zorgen dat F.T.I na de doorstart haar vernieuwde status als state-of-the-art science center blijft behouden in de toekomst, is het

belangrijk dat de organisatie zich verzekert van een permanente toetssteen met de buitenwereld en nieuwe ontwikkelingen in het (internationale) veld van wetenschapscommunicatie. Het is daarom belangrijk dat F.T.I opnieuw haar internationale vernetwerking met andere science centers activeert, oog houdt voor opportuniteiten om deel te nemen in internationale (onderzoeks)projecten die kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de organisatie. Nog een stap verder kan overwogen worden om een soort strategische klankbordgroep op te richten met een aantal (internationale) experts die F.T.I bv. tweejaarlijkse voorzien van kritische reflectie en nieuwe inzichten.

- Maak een kritische analyse van de samenstelling van de raad van bestuur en het wetenschappelijk comité vanuit de strategische noden voor de komende jaren. Beide organen zullen ontegensprekelijk een belangrijke rol te spelen hebben in de transformatie waar F.T.I voorstaat. Zorg ervoor dat ze uitgerust zijn met de juiste expertise en netwerken om deze rol ten volle te kunnen spelen.
- Zorg in het team voor voldoende personeel op strategisch niveau. De strategische uitdagingen voor F.T.I in de komende jaren zijn zeer groot en manifesteren zich op diverse fronten. Veel van de hierboven geformuleerde aanbevelingen behoeven (naar een operationaliseringsluik) nog veel strategisch werk. Dit kan niet louter gedragen worden door de algemeen directeur, die naast het op sporen zetten van de hele vernieuwingsoperatie ook nog de verantwoordelijkheid heeft voor het dagelijks management van een organisatie met ongeveer 80 werknemers. De uitvoering van dit alles vraagt om de nodige omkadering.
- Werk het strategisch plan 2019-2023 opnieuw uit. Op basis van de doorlichting van het huidige ontwerpplan bevelen we aan dat F.T.I na lezing van de evaluatie, het strategisch plan zelf opnieuw een kritische lezing geeft en herwerkt, inclusief de nodige onderbouw voorziet naar visie en financiering toe. Werken met scenario's kan verhelderend werken, ook met het oog op het overleg over het nieuwe convenant met de Vlaamse overheid.

De belangrijkste aanbevelingen voor de Vlaamse overheid waren:

- Pas het nieuwe convenant met F.T.I voor de periode 2019-2023 aan aan de ambities die de Vlaamse overheid heeft voor een nieuwe doorstart. Alvorens over te gaan tot de opmaak van een nieuw convenant met F.T.I dienen volgens de evaluator de verwachtingen van de Vlaamse overheid aan F.T.I helder gesteld te worden. Deze dienen vervolgens zo duidelijk mogelijk vertaald te worden in het nieuwe convenant, met eraan gekoppelde strategische en operationele doelstellingen en KPI's. Anders dan nu het geval is, dienen met name de verwachtingen tegenover F.T.I met betrekking tot haar rol in het bredere wetenschapscommunicatie- en STEM-landschap realistisch gesteld te worden.
- Geef aan een aantal KPI's een meer SMART invulling. Zo is het relevant dat de KPI rond het bereik wordt uitgebreid met de outreach en online activiteiten. Om de graad van vernieuwing te monitoren, is een andere KPI nodig dan louter het meten van het aantal werkende exhibits. Verder dient er meer aandacht te gaan naar het beter monitoren van de impact van de activiteiten van F.T.I op het realiseren van de beleidsdoelstellingen.
- Overweeg een éénmalige investering in F.T.I om een nieuwe doorstart mogelijk te maken. Zoals uit voorgaande blijkt, staat F.T.I voor zeer belangrijke strategische uitdagingen en heeft het nood aan een structurele vernieuwingsoperatie. Gegeven de huidige financiële

situatie kan F.T.I dit onmogelijk zelf financieel dragen. Ook aanvullende financiering biedt op dit ogenblik geen antwoord. Dit kan slechts op middellange termijn meer structureel onderdeel uitmaken van het financieringsmodel, als de vernieuwing zich succesvol heeft ingezet. Op basis van de beschikbare gegevens en interviews meent de evaluator dat er zowel vanuit de omgevingsfactoren als vanuit de organisatie zelf een positief momentum is om zo'n doorstart mogelijk te maken. Voor het positief evalueren van een structurele verhoging van de jaarlijkse subsidie (zoals gevraagd door F.T.I) vindt de evaluator daarentegen te weinig onderbouw. Dit kan volgens de evaluator overwogen worden wanneer er tegelijk een duidelijk plan ligt voor een meer duurzaam financieringsmodel dat maximaal hefboomen creëert op de (extra) overheidssubsidie.

- Herdenk het governance kader inzake wetenschapscommunicatie en STEM en formuleer hierbinnen realistische verwachtingen naar F.T.I toe. Uit de interviews (en voorgaande evaluaties van andere wetenschapscommunicatie-actoren) blijkt dat er nood is aan een georkestreerde aanpak en inzet van expertises voor maximale effectiviteit met betrekking tot het realiseren van de beleidsdoelstellingen in het gefragmenteerde wetenschapscommunicatie- en STEM-landschap. Het beantwoorden van deze nood overstijgt echter de competenties van F.T.I (alook de competenties van enig andere actor in het veld). De evaluator beveelt de Vlaamse overheid aan om zich te laten inspireren door buitenlandse benchmarkvoorbeelden (bv. NEMO Kennislink in Nederland, Svenska Science Centers in Zweden) die eveneens vanuit een gelijkaardige nood, reeds stappen gezet hebben om hier oplossingen voor te vinden.
- Maak als belangrijkste stakeholder in F.T.I zelf een kritische analyse van het governance kader van F.T.I. De Vlaamse overheid drukt een belangrijke stempel op de samenstelling van de raad van bestuur van F.T.I. Parallel met de kritische reflectie die F.T.I moet maken met betrekking tot de expertise die nodig is in de governancestructuren van de organisatie met het oog op de strategische uitdagingen, moet ook de Vlaamse overheid deze analyse maken en van daaruit zorgen voor het juiste kader om de nodige aanpassingen te kunnen doorvoeren.

1.4.2. Systeemevaluatie wetenschapscommunicatie-actoren 2017-2018

De evaluatie van 2018 omvatte naast de punctuele evaluatie van F.T.I ook een systeemevaluatie van het wetenschapscommunicatielandschap en de positie van F.T.I hierin.²¹ Deze systeemevaluatie bouwde verder op de resultaten van de systeemevaluatie wetenschapscommunicatie van 2017 die werd opgemaakt als aanvulling op de punctuele evaluaties van de Expertisecellen Wetenschapscommunicatie bij de universitaire associaties, RVO-Society en de Vlaamse Volkssterrenwachten.²² De conclusies en aanbevelingen van deze systeemevaluatie zijn relevant (geweest) voor de verdere beleidsontwikkeling op het vlak van wetenschapscommunicatie – en dus ook indirect voor F.T.I.

²¹ De managementsamenvatting van de systeemevaluatie van het wetenschapscommunicatielandschap en de positie van F.T.I hierin is [hier](#) beschikbaar.

²² De managementsamenvatting van de systeemevaluatie t.a.v. expertisecellen, RVO-Society en de volkssterrenwachten van 2017 is [hier](#) beschikbaar.

De belangrijkste conclusies en aanbevelingen voor zowel de wetenschapscommunicatie-actoren en in het bijzonder voor F.T.I en de Vlaamse overheid van deze systeemevaluatie kunnen als volgt worden samengevat:²³

- Er is momenteel nog geen sprake van een volwaardig systeem wetenschapscommunicatie in Vlaanderen, noch in hoofde van de Vlaamse overheid, noch in hoofde van de wetenschapscommunicatie-actoren. Hooguit kan gesproken worden van een immatuur systeem in ontwikkeling.
- Waar de evaluator de groep van wetenschapscommunicatie-actoren (incl. STEM-academies) in Vlaanderen beschouwt, stelt deze vast dat er een enorme verscheidenheid is. Sommige actoren worden structureel gesubsidieerd door de overheid en hebben wetenschapscommunicatie als hoofdtaak (zoals F.T.I), andere actoren hebben die wetenschapscommunicatie eerder als neventaak en worden daarbij al dan niet aangemoedigd door de Vlaamse overheid (bv. middels projectsubsidies of een aanvullende bepaling in een convenant). Sommige actoren richten zich meer op educatie of meer op interactie en dialoog, werken met betaalde medewerkers of met vrijwilligers, zijn institutioneel ingebed of juist niet, kennen een eigen geografische schaal (van lokaal tot internationaal), richten zich op één wetenschapsgebied of op eerdere gebieden en kennen uiteenlopende doelgroepen. Deze diversiteit is een kracht, maar vraagt ook meer inspanningen om tot een coherent geheel te komen dat versterkend werkt aan de beleidsdoelstellingen en kwalitatief sterk is.
- Tot op heden is samenwerking tussen de wetenschapscommunicatie-actoren (F.T.I/Technopolis, RVO Society, ...) en arbeidsmarktactoren (sectororganisaties, ondernemingen, arbeidsbemiddelaars, opleidingsfondsen ...) weinig voorkomend. Eenzelfde vaststelling kan ook gemaakt worden naar het onderwijsveld toe. Nochtans kunnen sterkere strategische partnerschappen met deze actoren het systeem versterken.
- F.T.I is veruit de grootste en meest bekende wetenschapscommunicatie-actor in Vlaanderen. F.T.I ontvangt ook jaarlijks ongeveer een derde van het wetenschapscommunicatiebudget. Met Technopolis in Mechelen beschikt F.T.I over een unieke grootschalige en permanente infrastructuur. Maar F.T.I is een structurele wetenschapscommunicatie-actor naast verschillende andere actoren, die complementaire waarden hebben in het systeem. Het feit dat F.T.I de grootste actor is en het enige science center is in Vlaanderen dat beschikt over een permanente en specifiek ingerichte infrastructuur met dergelijke omvang, maakt niet dat F.T.I (automatisch) de legitimatie heeft/krijgt om andere wetenschapscommunicatie-actoren aan te sturen. De expliciete opdracht aan F.T.I om naast de eigen activiteiten, ook een coördinatie-opdracht te hebben naar de andere wetenschapscommunicatie-actoren toe, zet F.T.I in een positie van tegelijk partij en rechter. Dit zorgt voor spanning en onduidelijkheid in het wetenschapscommunicatie, alsook in de bedrijfsstrategische focus van F.T.I zelf.

²³ Deze lijst bevat slechts de belangrijkste conclusies. Een volledig overzicht van de conclusies is beschikbaar in de managementsamenvatting van de systeemevaluatie van het wetenschapscommunicatielandschap en de positie van F.T.I hierin die [hier](#) geraadpleegd kan worden.

- Wat betreft de rol van doe-centra zoals Technopolis in wetenschapscommunicatie, blijft het relevant om vanuit de overheid te investeren in een science center zoals F.T.I./Technopolis in de context van wetenschapscommunicatie. De huidige invulling van het science center beantwoordt echter niet meer aan de hedendaagse context en noden. Hier is dringend een nieuwe invulling nodig.
- Er is nood aan een meer georkestreerde aanpak en inzet van expertise om enerzijds meer focus te krijgen in de doelstellingen van samenwerking en om anderzijds maximale effectiviteit te garanderen m.b.t. het realiseren van die doelstellingen in het gefragmenteerde wetenschapscommunicatie- en STEM-landschap. De nood reikt verder dan het louter logistiek coördineren van afstemming. Er is nood aan een platform ("kenniscentrum") dat fungeert als go-between tussen enerzijds de beleidsmakers en anderzijds het bredere veld van wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren, waarvan F.T.I één actor is.
- Naast de nood aan een sterker kenniscentrum om de business-to-business (B-2-B) uitwisseling te versterken, betreft een tweede vraag op intermediair niveau de ontwikkeling van een sterk inhoudelijk digitaal platform voor wetenschapspopulariserende communicatie (business-to-consumer, B-2-C). In Vlaanderen gebeuren initiatieven in dit domein momenteel op een zeer versnipperende manier en met onderbenutting van de aanwezige kennis en expertise. Het idee van een meer gecentraliseerd online wetenschapscommunicatieplatform in Vlaanderen bestaat al langere tijd. Uit de analyses van de evaluator blijkt evenwel dat enerzijds dergelijk platform opzetten (toen) niet gewenst was bij de wetenschapscommunicatie-actoren. Anderzijds wordt erop gewezen dat zo'n online platform louter een instrument is ter ondersteuning van een hoger doel en moet passen binnen de wetenschapscommunicatiestrategie. Aangezien dit laatste in Vlaanderen nog niet helder is, kan momenteel nog weinig uitspraak gedaan worden over de relevantie noch over de juiste vorm en governance van dergelijk platform.
- Tot slot merkt de evaluator op dat wanneer er gekeken wordt naar sterke ecosystemen rond wetenschapscommunicatie in het buitenland, hier ook vaak een actief academisch netwerk is van onderzoeksgroepen en opleidingen in wetenschapscommunicatie. Dit ontbreekt op heden volledig in Vlaanderen. In Vlaanderen bestaat er geen opleiding wetenschapscommunicatie (wat zich uit in o.a. gebrekkige data en een ontbrekende onderzoeksagenda met betrekking tot wetenschapscommunicatie). Hierdoor ontbreekt een academische onderbouw in het debat rond wetenschapscommunicatie in Vlaanderen. Nochtans is het belangrijk om een beter begrip te krijgen over de effectiviteit van bepaalde instrumenten en maatregelen, de impact van wetenschapscommunicatie, ..., zodat beleid meer evidence-based kan vormgegeven worden.

2. Aanleiding voor de evaluatie van F.T.I vzw

Artikel 63/20 van het W&I-decreet stelt dat de Vlaamse Regering erop toe ziet dat de algemene werking van F.T.I vzw vóór het verstrijken van het lopende convenant geëvalueerd wordt aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren die vastgelegd zijn in het convenant. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie.

De evaluatiebepalingen zijn verder geconcretiseerd in artikel 22 van het convenant 2019-2023 tussen F.T.I en de Vlaamse Gemeenschap. Concreet stelt dit artikel dat de algemene werking van F.T.I voor het einde van het convenant geëvalueerd moet worden aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's die in het convenant vooropgesteld zijn (en eventueel aangevuld met andere vooropgestelde doelstellingen waarover jaarlijks gerapporteerd is).

De evaluatie dient in het bijzonder rekening te houden met:

- Het beleidsplan Wetenschapscommunicatie.
- Het behalen van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's.
- De jaarverslagen die F.T.I tijdens de duur van het convenant heeft bezorgd.
- Het zelfevaluatie rapport dat F.T.I heeft opgemaakt.
- Een analyse van de impact van F.T.I op het Vlaamse maatschappelijke en economische weefsel.

De evaluatie zal door het Departement EWI georganiseerd worden en moet afgerond zijn op 30 juni 2023. Hiertoe zal het departement de gepaste evaluatie-organen aanstellen die over de expertise beschikken om de activiteiten en het potentieel van F.T.I vakkundig te beoordelen. De nadere bepalingen over de inhoud van de geplande evaluatie en de reikwijdte ervan worden in het voorlaatste jaar van het convenant opgesteld door het departement en toegelicht aan F.T.I.

Het Departement EWI zal aan F.T.I een leidraad aanreiken voor het opstellen van de zelfevaluatie die dient te bestaan uit zowel een ex-post- als een ex-antegedeelte.²⁴ Het ex-antegedeelte van de zelfevaluatie behelst het opstellen van een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor de periode die volgt op de looptijd van het huidige convenant. Het ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor de periode 2024-2028 zal mee beoordeeld worden in het kader van de evaluatie van F.T.I. De volledige zelfevaluatie wordt beschouwd als een werkdocument dat input levert voor de evaluatie. Na de evaluatie kan de zelfevaluatie, voornamelijk het ex-antegedeelte, verder evolueren tot een definitief beleidsplan of strategisch plan.

²⁴ De hoofdlijnen voor de geplande evaluatie van 2023 en de leidraad/richtlijnen voor het opstellen van de zelfevaluatie werden op 1 juli 2022 toegelicht aan F.T.I vzw.

3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten

3.1. UITGANGSPUNTEN VOOR EVALUATIES VANAF 2020

In de beleidsnota Economie, Wetenschapsbeleid en Innovatie 2019-2024 wordt in het kader van de doelstelling “een beleid gedreven door feiten en cijfers” het engagement aangegaan om de evaluatie-agenda van het Departement EWI nauwgezet uit te voeren. Hierbij wordt gespecificeerd dat de proportionaliteit van de evaluatie-aanpak in functie van de omvang van de betrokken organisaties en budgetten bekeken zal worden met het oog op de efficiënte besteding van tijd en middelen.

Dit engagement werd door de evaluatiecel van het Departement EWI geconcretiseerd in de eigen beleidsplanning voor de periode 2020-2024 en in een visienota inzake de rationalisatie van de evaluaties.²⁵ In deze documenten werden ook een aantal uitgangspunten uitgetekend voor de vanaf 2020 uit te voeren evaluaties. Deze uitgangspunten²⁶ zijn:

1. Alle evaluatiebepalingen uit de regelgeving moeten aan bod komen.
2. Er wordt gestreefd naar evolutie in de evaluatie.
3. De geplande evaluatie beoogt een goed evenwicht tussen het ex-post- en het ex-antegedeelte ervan.
4. Een systeembenadering zal ingebracht worden waar mogelijk/nuttig. In eerste instantie wordt uitgegaan van het wetenschaps- en innovatie-systeem (W&I-systeem) en de doelstellingenkaders waarin dit is ingebed.

3.2. DOELSTELLINGEN VAN DE EVALUATIE (ZOALS VASTGELEGD IN DE REGELGEVING)

Zoals aangegeven in Deel 2 dient de algemene werking van F.T.I vzw geëvalueerd te worden aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's die in het convenant vooropgesteld zijn (en eventueel aangevuld met andere vooropgestelde doelstellingen waarover jaarlijks gerapporteerd is) (cf. artikel 22 van het convenant 2019-2023). Daarnaast zal de zelfevaluatie die F.T.I moet opstellen en in het bijzonder het ontwerp van beleidsplan of strategisch plan (d.i. ex-antegedeelte van de zelfevaluatie) mee beoordeeld worden in het kader van de evaluatie van F.T.I vzw.

3.3. BEOOGDE RESULTATEN VAN DE EVALUATIE

De evaluatie van F.T.I vzw zal zich zowel op het verleden als op de toekomst richten, waarbij een goed evenwicht tussen beide onderdelen nagestreefd wordt. Hieronder worden de hoofdlijnen voor beide onderdelen van deze evaluatie weergegeven. De concrete invulling van deze hoofdlijnen wordt in Deel 4 vertaald in evaluatieluiken die de geplande evaluatie in meer detail toelichten.

²⁵ Dit betreft interne documenten van het Departement EWI.

²⁶ De eerste twee uitgangspunten waren voordien ook al geldig, maar worden hier ter herinnering hernomen.

Als resultaten van de evaluatie worden minstens verwacht:

1. Ex-post-analyse en -beoordeling over de periode (minstens) vanaf de start van het huidige convenant (2019) en vroeger indien relevant²⁷ in termen van:
 - a) De wijze waarop F.T.I zijn missie, (strategische en operationele) doelstellingen en (eventueel bijkomende) opdrachten heeft vervuld en dit zowel in functie van het convenant als in functie van het (Vlaams/ruimer) beleidskader;
 - b) De prestaties en resultaten van F.T.I en minstens wat de behaalde resultaten op de KPI's betreft;
 - c) De wetenschappelijke, maatschappelijke, economische en beleidsmatige impact rekening houdend met de verwezenlijkingen van F.T.I;
 - d) Het gevoerde beleid en governance binnen de organisatie;
 - e) Een financiële analyse van de aanwending van de subsidie (jaarlijkse subsidie en eenmalige investeringssubsidie) en de mate waarin (externe) financiering wordt aangetrokken;
 - f) De evolutie die F.T.I heeft doorgemaakt sinds de vorige evaluatie (2018) en de aanvullende systeemevaluatie (2018) en in het bijzonder de wijze waarop rekening werd gehouden met de conclusies en aanbevelingen van deze evaluaties;
 - g) SWOT-analyse;
 - h) De samenwerking met andere partijen en in het bijzonder de wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren en dit zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid;
 - i) De bijdrage van F.T.I aan het W&I-, wetenschapscommunicatie-, en STEM-beleid(splannen);
 - j) Systeemblik ten aanzien van (de actoren) wetenschapscommunicatie en STEM binnen de Vlaamse overheid: inpassing en bijdrage tot de beleidskaders op verschillende beleidsniveaus (Vlaams W&I-, wetenschapscommunicatie- en STEM-beleid, citizen science, enz., Vlaams beleid (huidig, maar ook de kaders Visie 2050 en Vizier 2030), EU-beleid, ruimer, indien relevant).
2. Ex-ante-analyse en -beoordeling van:
 - a) Het ontwerp van strategische plan 2024-2028 van F.T.I;
 - b) Ex-antesysteemblik ten aanzien van (de actoren) wetenschapscommunicatie en STEM binnen de Vlaamse overheid: inpassing en bijdrage tot de beleidskaders op verschillende beleidsniveaus (Vlaams W&I-, wetenschapscommunicatie- en STEM-beleid, citizen science, enz., Vlaams beleid (huidig, maar ook de kaders Visie 2050 en Vizier 2030), EU-beleid, ruimer, indien relevant).
3. Conclusies en aanbevelingen.

²⁷ De resultaten voor het jaar 2018 werden niet volledig meegenomen in de evaluatie van 2018 aangezien deze evaluatie werd uitgevoerd in de eerste helft van dat jaar.

De evaluatie 2023 van F.T.I vzw moet leiden tot een eindrapport waarin conclusies en aanbevelingen voor een optimale werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) voor de toekomst zijn opgenomen, rekening houdend met de uitdagingen en bedreigingen waarmee F.T.I in de toekomst mogelijks geconfronteerd zal worden. De resultaten van deze evaluatie zullen mee de basis vormen voor de beslissing van de Vlaamse overheid over een nieuw convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw.

4. Evaluatieluiken

Rekening houdend met de hogervermelde doelstellingen en beoogde resultaten van de evaluatie (zie Deel 3) dient de evaluatie minstens te bestaan uit onderstaande evaluatieluiken. De gekozen evaluatieonderwerpen (per luik) zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden. Overlappingsen tussen de luiken zijn dan ook niet uitgesloten.

De evaluatie wordt dan ook opgezet vanuit verschillende dimensies, met name:

- Ex post (minstens vanaf de start van het huidige convenant) en ex ante (vanaf 1 januari 2024 en minstens tot en met 31 december 2028).
- Intern (vanuit het oogpunt van F.T.I vzw) en extern (vanuit het oogpunt van de doelgroepen en de belanghebbenden).
- Op zich en vanuit het systeemperspectief. Dit laatste betekent onder meer rekening houdend met andere actoren die betrokken zijn bij wetenschapscommunicatie en STEM en dit op verschillende beleidsniveaus en hun overeenstemmende doelstellingskaders.
- Generiek en specifiek. Dit betekent dat er zowel aandacht moet zijn voor F.T.I als wetenschapscommunicatie-actor en als initiatief op zich.
- Lokaal, regionaal en internationaal.

Behalve de ex-post- en ex-antedimensies die expliciet worden weergegeven in afzonderlijke onderdelen van de evaluatie, lopen de genoemde dimensies doorheen alle onderscheiden evaluatieluiken en worden ze enkel geëxpliciteerd waar nuttig en relevant.

4.1. EX-POSTEVALUATIE

Het ex-postluik van deze evaluatie heeft strikt genomen betrekking op de looptijd van het huidige convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw (2019-2023). Waar mogelijk/relevant dienen echter ook de resultaten voor het jaar 2018 meegenomen te worden in de analyses, aangezien deze resultaten niet volledig werden meegenomen in de vorige evaluatie die werd uitgevoerd in de eerste helft van dat jaar.

4.1.1. Beleidsplanning en -realisatie, werking, aansturing en governance

In dit luik wordt verwacht dat nagegaan wordt in welke mate en op welke wijze F.T.I vzw zijn missie, strategische en operationele doelstellingen en opdrachten die neergelegd zijn in het convenant, heeft gerealiseerd (of verwacht om te realiseren) over de periode 2019-2023. De verwachte analyse en beoordeling dient te gebeuren rekening houdend met het ruime beleidskader en de evoluerende beleidscontext en in het bijzonder met de beleidsplannen wetenschapscommunicatie (2015-2020 en 2022-2030) en het STEM-actieplan (2012-2020) en de STEM-agenda 2030 (2021-2030).

De verwachte analyse en beoordeling omvat zowel een inhoudelijke analyse (o.a. de uitvoering van het toekomstplan/strategisch plan 2019-2023, de realisatie van de strategische en operationele doelstellingen, de geleverde prestaties (o.a. de KPI's), enz.) als een financiële analyse (o.a. de aanwending en verantwoording van de jaarlijkse subsidie en de eenmalige investeringssubsidie, de financiële engagementen uit het convenant 2019-2023, de eventuele opbouw van reserves, enz.), als een beoordeling van de planning en verantwoording door F.T.I (o.a. de (jaarlijkse) rapportering aan het Departement EWI, de samenwerking met andere wetenschapscommunicatie-actoren, de

communicatie via het WIN-netwerk en de agenda “Wetenschap in Vlaanderen” op de website van Eos Wetenschap vzw, enz.) en dit rekening houdend met de beleidsdoelstellingen en -context en met het beleidsveld. De verwachte analyse en beoordeling dient op een hoog aggregatieniveau te gebeuren; zo is het niet de bedoeling om een diepgaande financiële analyse (audit) uit te voeren, maar om in kaart te brengen welke de inkomsten en uitgaven van F.T.I waren in de periode 2018/2019-2023 en hoe de beschikbare middelen werden aangewend. Bijzondere aandacht dient hierbij besteed te worden aan de financiële engagementen uit het convenant 2019-2023.

In dit luik wordt verder ook verwacht dat de samenwerking en synergie met de wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren, alsook de uitgebouwde partnerships met bedrijven en andere actoren uit het wetenschapscommunicatieveld in kaart worden gebracht. De coördinerende rol van F.T.I in de organisatie van de Dag van de Wetenschap dient ook te worden nagegaan in dit luik, o.a. met het oog op het maximaliseren van de impact en de samenwerking met/afstemming op (de activiteiten van) de andere wetenschapscommunicatie- en -STEM-actoren.

4.1.2. Resultaten en impact

In dit luik wordt een analyse en beoordeling verwacht van de prestaties/resultaten en de impact die F.T.I heeft gerealiseerd (of nog zal realiseren) in de periode 2018/2019-2023. De analyse en beoordeling dient in te gaan op de resultaten die F.T.I heeft behaald, met name hoe en in welke mate de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's die werden opgenomen in het convenant 2019-2023 tot dusver gerealiseerd en uitgevoerd zijn. Deze KPI's zijn op zich echter onvoldoende om een kwalitatief beeld te krijgen van de verwezenlijkingen en de impact van F.T.I. Hiervoor dienen ook andere gegevens onderzocht te worden, zoals bv. de mate waarin de doelgroepen bereikt werden, welke opportuniteiten gecreëerd werden, de mate van tevredenheid van de bezoekers, de (inhoudelijke en financiële) samenwerkingen met bedrijven en andere actoren uit het wetenschapscommunicatieveld, enz.

Specifiek is het de bedoeling dat de resultaten en impact van F.T.I worden geanalyseerd en beoordeeld op zowel wetenschappelijk, maatschappelijk, economisch, beleidsmatig en internationaal vlak over de periode sinds minstens de start van het huidige convenant. Dit betreft zowel rechtstreekse (en onmiddellijke) impact zoals de effecten bij de doelgroepen na een bezoek aan het doe-centrum Technopolis of deelname aan een outreach of online activiteit, als de meer onrechtstreekse impact (en op langere termijn) zoals de bijdragen van F.T.I/Technopolis aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen (o.a. W&I, wetenschapscommunicatie, STEM, citizen science, enz.), maar ook de effecten op langere termijn bij de doelgroepen, partners en het brede publiek.

4.1.3. Evolutie van F.T.I vzw sinds de evaluatie van 2018

In dit luik is het de bedoeling om na te gaan hoe F.T.I is geëvolueerd sinds de vorige evaluatie van 2018. Dit houdt onder meer in dat wordt onderzocht in welke mate F.T.I na de evaluatie rekening heeft gehouden met de conclusies en aanbevelingen die toen werden geformuleerd, alsook de mate waarin de Vlaamse overheid dat heeft gedaan. In het bijzonder moet worden nagegaan hoe de financiële situatie van F.T.I is geëvolueerd, hoe de SWOT is geëvolueerd, enz., alsook welke evolutie de rol en positie van F.T.I in het systeem (o.a. W&I, wetenschapscommunicatie, STEM, Vlaams beleid, ruimer, enz.) heeft doorgemaakt in de huidige convenantsperiode, evenals hoe de samenwerking met andere wetenschapscommunicatie- en STEM-actoren en relevante stakeholders is geëvolueerd.

4.2. EX-ANTE-EVALUATIE

Het is de bedoeling dat het toekomstluik van de evaluatie van F.T.I een even belangrijk deel van de evaluatie vormt als het ex-postluik en dit met het oog op het genereren van een maximaal leereffect voor alle betrokken partijen. F.T.I dient hierbij zowel specifiek (d.i. als initiatief op zich) als meer generiek (d.i. als (structurele) partner in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030) te worden bekeken.

In dit luik van de evaluatie wordt verwacht dat de toekomstplannen van F.T.I zoals neergeschreven in het ontwerp van strategisch plan (cf. het ex-antegedeelte van de zelfevaluatie, zie Delen 2 en 5.2.2) worden geanalyseerd. Wat de systeemblik betreft, dient te worden nagegaan of het plan duidelijk maakt in welke mate F.T.I plant om zich in te schakelen in het Vlaamse beleid in het algemeen en in de doelstellingen van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030 en de STEM-agenda 2030. Er dient eveneens in kaart te worden gebracht hoe en in welke mate het ontwerp van strategisch plan past in en kan bijdragen tot de bredere doelstellingen en doelstellingenkaders die van toepassing zijn in de verschillende Vlaamse (o.a. Vizier 2030 en Visie 2050), Europese en internationale beleidssystemen.

4.3. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Het geheel van de evaluatie moet leiden tot een eindrapport dat minstens een beschrijving van de beleidscontext omvat, een toelichting geeft over de evaluatiecontext en -aanpak, een overzicht omvat van de ingezette methodes en middelen, van de uitgevoerde analyses en de eraan verbonden beoordelingen en tot slot een aantal conclusies en aanbevelingen formuleert. Het eindrapport dient te beantwoorden aan de doelstellingen van de evaluatie en de beoogde resultaten op te leveren en moet tegemoetkomen aan alle evaluatieluiken.

5. Onderdelen en aanpak van de evaluatie

5.1. METHODOLOGIEËN

De methodologieën die bij de uitvoering van de evaluatie minstens aan bod moeten komen, zijn:

1. Deskstudie.
2. Interviews.
3. Toekomstgerichte methodologieën ter ondersteuning van het ex-anteluik van de evaluatie.
4. Systeembenadering van de omgeving en t.o.v. de beleidskaders waarin F.T.I zich bevindt.

De werkzaamheden in het kader van deze evaluatie moeten leiden tot een globaal eindrapport waarvan de inhoud in grote lijnen wordt omschreven in Deel 4.

5.2. ONDERSTEUNENDE BRONNEN EN WERKZAAMHEDEN VOOR DE EVALUATIE

5.2.1. Bronnen

De evaluatie kan steunen op verschillende bronnen, waaronder het convenant 2019-2023, de regelgeving, de beleidsnota's, de beleidsbrieven en de beleids- en begrotingstoelichtingen, de zelfevaluatie (ex post en ex ante) opgesteld door F.T.I, enz.

5.2.2. Zelfevaluatie van F.T.I vzw

Aan F.T.I vzw werd gevraagd om een zelfevaluatie op te stellen, bestaande uit een ex-post- en een ex-antegedeelte en uitgewerkt op een hoog aggregatieniveau. Om het opstellen van de verwachte zelfevaluatie te vergemakkelijken, heeft de evaluatiecel van het Departement EWI een leidraad/richtlijnen opgesteld die is opgenomen als Bijlage 1 bij dit plan van aanpak. Verwacht wordt dat F.T.I voor de zelfevaluatie een coherente terugblik probeert op te stellen, hieruit een eigen SWOT afleidt en dit alles aanwendt om een vooruitblik uit te werken en de leidraad/richtlijnen hierbij als hulpmiddel gebruiken.

Er werd met F.T.I afgesproken dat het ex-postluik van de zelfevaluatie opgeleverd zal worden tegen eind december 2022, terwijl het ex-anteluik opgeleverd zal worden tegen eind januari 2023.

5.2.3. Synergie met de evaluatie van Eos Wetenschap vzw en de systeemevaluatie wetenschapscommunicatie van 2022

Parallel aan de evaluatie van F.T.I vzw wordt een andere structurele partner wetenschapscommunicatie geëvalueerd: Eos Wetenschap vzw. Omwille van de gelijklopende timing (d.i. oplevering op 30 juni 2023) en de gezamenlijke beleidskaders en -context (o.a. W&I, wetenschapscommunicatie en STEM) is het de bedoeling om deze evaluaties in één overheidsopdracht te bundelen. Op die manier worden de evaluatiemiddelen zo efficiënt mogelijk ingezet en wordt de synergie tussen beide evaluaties zo goed mogelijk benut teneinde een zo volledig mogelijk beeld te geven van het gevoerde beleid over de verschillende actoren heen (d.i. systeemperspectief). Het blijft echter wel de bedoeling dat F.T.I vzw en Eos Wetenschap vzw elk in hun eigenheid worden geëvalueerd en dat er hiervoor aparte rapporteringen worden opgesteld.

In de eerste helft van 2022 werd aanvullend op de individuele evaluaties van RVO-Society en de Vlaamse Volkssterrenwachten een evaluatie uitgevoerd van het bredere systeem van wetenschapscommunicatie(-actoren). Het eindrapport van deze overkoepelende evaluatie-opdracht dient beschouwd te worden als een groeidocument dat vertrekt vanuit de voorgaande systeemevaluaties rond wetenschapscommunicatie (van 2017 en 2018) en dat verder aangevuld

werd met inzichten uit de individuele evaluaties van RVO-Society en de Vlaamse Volkssterrenwachten. Dit groeidocument dient in 2023 verder aangevuld te worden op basis van (de resultaten van) de evaluaties van Eos Wetenschap vzw en F.T.I vzw en eventuele andere wetenschapscommunicatie-actoren die op hetzelfde moment worden geëvalueerd.

5.3. EVALUATOR

Voor de uitvoering van deze evaluatie zal een externe consultant worden ingezet die aangesteld zal worden via de aanbesteding van een overheidsopdracht. Van de consultant wordt verwacht dat hij bij de uitvoering van zijn opdracht de onderscheiden evaluatieluiken vertaalt in een set van samenhangende en relevante evaluatievragen en in zijn werkplan voor uitvoering methodologieën aanwendt die tegemoetkomen aan de doelstellingen van de evaluatie en leiden tot de beoogde resultaten. Verder zal de consultant bij de uitvoering van de evaluatie-opdracht een beroep moeten doen op verschillende vormen van expertise en diverse stakeholders moeten raadplegen om de opdracht tot een goed einde te kunnen brengen. De consultant moet alle onderdelen van de evaluatie op zich nemen (zie Deel 5.1) en minstens de bronnen aanwenden die ter beschikking staan van deze evaluatie (zie Deel 5.2).

5.4. BEGELEIDING VAN DE EVALUATIE/EVALUATIEPROCES

Voor de dagelijkse opvolging van de evaluatiewerkzaamheden van deze evaluatie-opdracht is een operationele werkgroep ingesteld. Deze bestaat uit de dossierbehandelaar voor de evaluatie en zijn/haar back-up die behoren tot de evaluatiecel van de afdeling Strategie en Coördinatie en de dossierbehandelaar(s) bij de afdeling Onderzoek van het Departement EWI. Het (enige) aanspreekpunt (SPOC) voor alle betrokkenen bij de evaluatie is de eerder vermelde dossierbehandelaar voor de evaluatie.

De evaluatiestuurgroep is het orgaan dat bevoegd is voor het toezicht op en de begeleiding van het evaluatieproces. De werking ervan is neergelegd in een huishoudelijk reglement. De stuurgroep waakt over het correcte verloop van het evaluatieproces en kan dit zo nodig bijsturen. De rapportering vindt plaats aan de leden van de stuurgroep die de kwaliteit van het geleverde werk bewaakt. Verder ziet de stuurgroep erop toe dat de evaluatie-opdracht van de externe consultant wordt uitgevoerd in overeenstemming met de bepalingen van het opdrachtbestek en dat de werkzaamheden van de externe consultant resulteren in een eindrapport met concrete aanbevelingen die inpasbaar zijn in de regelgeving. De stuurgroep is ook het orgaan dat interviewlijsten, tussentijdse resultaten, rapporten en andere stukken, voorstellen en/of deliverables valideert. De stuurgroep die deze evaluatie begeleidt, is samengesteld uit vertegenwoordigers van het departement (afdeling Strategie en Coördinatie en afdeling Onderzoek) en een vertegenwoordiger van de minister in de hoedanigheid van waarnemer. De externe consultant wordt uitgenodigd deel te nemen aan de stuurgroep, maar maakt er geen deel van uit.

5.5. PLANNING

De evaluatie dient uiterlijk tegen **30 juni 2023** te zijn voltooid. De voorgestelde timing garandeert enerzijds dat er voldoende informatie en resultaten beschikbaar zijn om de evaluatie ten gronde uit te voeren en anderzijds dat de resultaten ervan meegenomen kunnen worden bij de onderhandelingen voor een nieuw convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en de F.T.I vzw.

De indicatieve planning voor de uitvoering van deze evaluatie is als volgt:

1. Toelichten hoofdlijnen plan van aanpak (PVA) en leidraad/richtlijnen voor het opstellen van de zelfevaluatie aan F.T.I: 1 juli 2022.
2. Toelichten ontwerp van PVA aan F.T.I: 13 september 2022.
3. Aanvullen ontwerp van PVA op basis van de toelichting ervan aan F.T.I en interne validatie: eind september 2022.
4. Overmaken intern gevalideerd PVA aan (het kabinet van) de minister: begin oktober 2022.
5. Opstarten aanbesteding evaluatie-opdracht met het oog op het aanstellen van een externe consultant: eerste helft van oktober 2022.
6. Starten opdracht consultant: begin december 2022.
7. Overmaken van het ex-postluik van de zelfevaluatie door F.T.I vzw: eind december 2022.
8. Overmaken van het ex-anteluik van de zelfevaluatie door F.T.I vzw: eind januari 2023.
9. Opleveren tussentijds rapport door de consultant: maart 2023.
10. Opleveren ontwerp van eindrapport: eind april/begin mei 2023.
11. Validatie ontwerp van eindrapport door de stuurgroep en nazicht door de vertegenwoordigers van F.T.I (1 week) met het oog op de verbetering van materiële fouten: eerste helft van juni 2023.
12. Afronden eindrapportering: eind juni 2023.
13. Nazorggesprekken²⁸: oktober 2023.

²⁸ Deze gesprekken vinden plaats tussen de evaluatiecel en enerzijds het evaluatievoorwerp en anderzijds de inhoudelijke dossierbehandelaar bij het departement. De gesprekken zijn gericht op de verbetering van het evaluatieproces zelf en niet op de inhoud en/of de resultaten van de afgelopen evaluatie.

6. Informeren van en communiceren met het evaluatievoorwerp

Op 1 juli 2022 vond een eerste overleg plaats met F.T.I vzw. Tijdens dit overleg werden zowel de evaluatiepraktijk van het departement als de hoofdlijnen voor de geplande evaluatie van 2023 toegelicht. De richtlijn/leidraad voor het opstellen van de zelfevaluatie werd tijdens dit overleg moment eveneens besproken.

Op 13 september 2022 vond een tweede overleg plaats met F.T.I waarbij het ontwerp van plan van aanpak werd toegelicht. Hierbij werd aan F.T.I om feedback gevraagd over het ontwerp van plan van aanpak. Onderhavig plan van aanpak werd na deze toelichting aangepast op basis van de gemaakte afspraken. Tijdens dit overleg werd eveneens afgesproken dat het ex-postluik van de zelfevaluatie opgeleverd zal worden tegen eind december 2022, terwijl het ex-anteluik zal opgeleverd worden tegen eind januari 2023.

7. Uitvoering en procedureel verloop van de evaluatie

Voor de uitvoering van de evaluatie zal o.m. een beroep worden gedaan op een consultant (zie Deel 5.3). De consultant zal worden aangesteld via een aanbestedingsprocedure. Het is de bedoeling deze procedure in het najaar van 2022 op te starten. De evaluatiecel van de afdeling Strategie en Coördinatie staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de opvolging van de uitvoering van de opdracht.

7.1. BESCHIKBARE DOCUMENTEN

Volgende informatie zal ter beschikking worden gesteld aan de consultant, hetzij als bijlage bij het bestek, hetzij op de relevante website, hetzij elektronisch op te vragen bij het departement:

Voor het opstellen van de offerte:

- Informatie over F.T.I./Technopolis (zie <https://www.technopolis.be/>);
- Het convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw 2019-2023;
- Het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en de wijzigingen aan betreffend decreet;²⁹
- Beleidsbrieven en beleidsnota's, beleids- en begrotingstoelichtingen;³⁰
- De beleidsplannen inzake wetenschapscommunicatie en STEM;
- Diverse adviezen (VARIO, SERV) (zie websites adviesorganen);
- Vorige evaluatie van F.T.I vzw of andere relevante evaluatierapporten³¹.

Bij de plaatsing van de opdracht (of later):

- Toekomstplan 2019-2023 van F.T.I vzw;
- Evaluatierapport systeemevaluatie wetenschapscommunicatie 2022;
- Relevante beslissingen van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering;
- Jaarlijkse rapporteringen van F.T.I vzw aan het Departement EWI;
- Zelfevaluatie van F.T.I vzw (incl. het ontwerp van strategisch plan voor de periode 1 januari 2024 – 31 december 2028);
- Enz.

²⁹ Zie de [Vlaamse Codex](#).

³⁰ Via <https://www.ewi-vlaanderen.be/publicaties/type/beleidsdocument> of op de website van het Vlaams Parlement www.vlaamsparlement.be.

³¹ Via <https://www.ewi-vlaanderen.be/onz-opdracht/strategisch-beleid/beleidsevaluaties..>

8. Gebruik en verspreiding van de evaluatieresultaten

Conform de communicatiestrategie die het Departement EWI hanteert voor beleidsevaluaties³², wordt het eindrapport van een evaluatie pas publiek van zodra het beslissingsproces over de toekomst van het evaluatievoorwerp is afgerond. In de periode daarvoor is het eindrapport nog vertrouwelijk en wordt het enkel ter beschikking gesteld aan de direct betrokken partijen, nl. de bevoegde minister, de leden van de stuurgroep die de evaluatie heeft begeleid en (vertegenwoordigers van) het evaluatievoorwerp.

Voor het eindrapport finaal gevalideerd wordt (door de stuurgroep), krijgt het evaluatievoorwerp de mogelijkheid om het ontwerp van eindrapport na te lezen met het oog op de verbetering van materiële fouten. Vastgestelde materiële fouten moeten altijd verbeterd worden en conclusies of aanbevelingen die erop gebaseerd waren, moeten overeenkomstig aangepast worden. Voor het nazicht met het oog op de verbetering van materiële fouten krijgt het evaluatievoorwerp een week tijd en de verwachte periode waarin dit nazicht moet uitgevoerd worden, wordt ruim op voorhand aan het evaluatievoorwerp meegedeeld, zodat deze werkzaamheden opgenomen kunnen worden in de eigen planning.

In principe kan F.T.I vzw na de afronding van de evaluatieprocedure een beroep doen op de externe consultant om de evaluatie aan (vertegenwoordigers van) F.T.I toe te lichten, conform de hierboven omschreven communicatiestrategie. In het opdrachtbestek voor de aanbesteding van deze evaluatie-opdracht wordt hiervoor een specifieke optie voorzien.

³² Via <https://www.ewi-vlaanderen.be/wat-doet-ewi/strategisch-beleid/beleidsevaluaties/wat-beleidsevaluatie>.

Bijlage 1. Richtlijn/leidraad voor de zelfevaluatie op te stellen door F.T.I vzw in het kader van de evaluatie 2023

1. INLEIDING

De evaluatiepraktijk die het Departement EWI hanteert, voorziet standaard in het opstellen van een zelfevaluatie door “het voorwerp van de evaluatie”. Deze zelfevaluatie bestaat zowel uit een terugblik (ex-postluik van de zelfevaluatie) als een vooruitblik (ex-anteluik van de zelfevaluatie).

De evaluatiecel van het departement heeft een richtlijn/leidraad opgesteld, die bestaat uit een lijst van thema's die aan bod kunnen komen. De zelfevaluatie dient op een (voldoende) hoog aggregatieniveau te worden uitgewerkt aangezien F.T.I reeds jaarlijks omstandig rapporteert. Bij het opstellen van de gevraagde zelfevaluatie, kan – waar mogelijk en relevant – altijd verwezen worden naar al bestaande documenten of beschikbare gegevens (uit jaarverslagen, de website, andere rapportering(en), enz.). Het is niet de bedoeling dergelijke informatie te reproduceren.

De uiteindelijke bedoeling is om F.T.I toe te laten een ex-postreflectie t.a.v. de afgelopen periode (2018³³/2019 [of vroeger indien relevant] tot en met 2023³⁴) op te stellen en op basis hiervan ook een aantal krachtlijnen uit te zetten voor de toekomst (vooruitblik; vanaf 2024 en minstens tot 2028), wat in de praktijk neerkomt op een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan³⁵ voor de volgende convenantsperiode.

2. CONTEXT VOOR HET OPSTELLEN VAN DE ZELFEVALUATIE

De evaluatie 2023 van F.T.I die in het plan van aanpak ter zake wordt uiteengezet, heeft in hoofdzaak betrekking op de doelstellingen, (aanvullende) opdrachten, prestaties, resultaten en werking van F.T.I en wordt opgezet vanuit twee primaire dimensies (d.i. ex post en ex ante) en vanuit een aantal perspectieven, met name F.T.I op zich, o.a. de eigen werking (d.i. intern perspectief) en F.T.I in relatie tot de doelgroepen en belanghebbenden (d.i. extern perspectief); F.T.I als wetenschapscommunicatie- (en STEM-) actor (d.i. generiek) en als initiatief op zich (d.i. specifiek); vanuit een lokaal/regionaal tot internationaal perspectief en vanuit zowel een individueel als systeemperspectief (systeemevaluatie, met name ook rekening houdend met de verschillende beleidsniveaus en hun overeenstemmende doelstellingenkaders).

De evaluatie van F.T.I zoals vooropgesteld in het plan van aanpak omvat zowel een beoordeling van het initiatief zelf als van de doelstellingen en (aanvullende) opdrachten (o.a. strategische en operationele doelstellingen), de prestaties, resultaten en activiteiten (o.a. KPI's, jaarverslagen), de bijdrages aan (wetenschappelijke, maatschappelijke, economische en/of beleidsmatige) impact en meerwaarde, enz. ervan. Aansluitend hierop wordt er verwacht dat de ex-postzelfevaluatie die F.T.I opstelt, rekening houdt met de (beleids)context (zoals geschetst in het plan van aanpak) en bv. ook aangeeft of en hoe F.T.I heeft bijgedragen tot de verschillende doelstellingenkaders en

³³ De resultaten voor het jaar 2018 werden niet volledig meegenomen in de evaluatie van 2018 aangezien deze evaluatie werd uitgevoerd in de eerste helft van dat jaar.

³⁴ Waar nuttig en relevant en voor zover informatie voor het laatste jaar beschikbaar zal zijn.

³⁵ Conform artikel 22, §7 van het huidige convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I vzw behelst het ex-antegedeelte van de zelfevaluatie het opstellen van een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor de periode die volgt op de looptijd van dit convenant en na de evaluatie kan verder evolueren tot een definitief beleidsplan of strategisch plan.

beleidsniveaus (cf. systeemblik: het W&I-, wetenschapscommunicatie- en het STEM-beleid, het Vlaams beleid, Visie 2050 en Vizier 2030 en (indien relevant) het EU-beleid).

Zoals vooropgesteld in het plan van aanpak is de evaluatie sterk gericht op de toekomst en omvat deze onder meer een analyse en beoordeling van de toekomstplannen van F.T.I. Meer bepaald behelst het ex-antegedeelte van de zelfevaluatie – conform artikel 22, §7 van het huidige convenant tussen de Vlaamse Gemeenschap en F.T.I – het opstellen van een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor de periode die volgt op de looptijd van dit convenant en die na de evaluatie verder kan evolueren tot een definitief strategisch plan. Er wordt ook verwacht dat F.T.I in het ex-anteluik van de zelfevaluatie rekening houdt met de verschillende doelstellingenkaders en beleidsniveaus (cf. systeemblik) en aantoonst hoe de vooropgestelde toekomstplannen hierop zullen inspelen en ertoe zullen bijdragen.

3. RICHTLIJN VOOR HET OPSTELLEN VAN DE ZELFEVALUATIE

Om de verwachte zelfevaluatie op te stellen, kunnen (de vertegenwoordigers van) F.T.I uitgaan van onderstaande richtlijn/leidraad die is onderverdeeld in een aantal thema's (en dit aansluitend op de evaluatieluiken zoals opgelijst in het plan van aanpak voor deze evaluatie).

3.1. Inhoud van de ex-postzelfevaluatie (periode 2018³⁶/2019–2023³⁷)

Voor het ex-postluik van de zelfevaluatie van F.T.I wordt verwacht dat de vertegenwoordigers ervan minstens een reflectie maken over de periode sinds de start van het huidige convenant (m.a.w. vanaf 1 januari 2019). Aangezien het laatste jaar niet (volledig) werd meegenomen in de vorige evaluatie van 2018 is het echter ook relevant om terug te blikken naar dat jaar. Deze terugblik dient op een hoog aggregatieniveau te gebeuren en dient ook in acht te nemen welke resultaten en impact voor F.T.I initieel werden vooropgesteld én of en hoe deze werden gerealiseerd of gerealiseerd zullen worden en binnen welke termijn. Bij het opstellen van de terugblik kan bv. ook stilgestaan worden bij de SWOT-analyse, conclusies en aanbevelingen die als onderdeel van de evaluatie van 2018 werden opgesteld. Verder is het ook van belang dat bij de uitwerking van dit luik van de zelfevaluatie rekening wordt gehouden met de evoluerende beleidscontext en -doelstellingen.

3.1.1. Beleidsplanning en -realisatie, rol, positie en meerwaarde

Wat betreft de beleidsplanning en -realisatie wordt een korte toelichting verwacht bij het eigen beleid van F.T.I en hoe dit tot stand is gekomen, alsook hoe F.T.I is geëvolueerd in de beschouwde periode. Ook wordt verwacht dat aangegeven wordt hoe het eigen beleid van F.T.I is/was ingebed/afgestemd op de beleidsdoelstellingen en dit zowel in de lokale, regionale, Vlaamse internationale context. Verder wordt een toelichting verwacht bij de manier waarop het eigen beleid van F.T.I al of niet werd bijgesteld in het licht van de evoluerende beleidscontext, de specifieke opdrachten waarvan sprake in het convenant en (indien van toepassing) in het regeerakkoord en/of de beleidsnota's en -brieven, beleids- en begrotingstoelichtingen, enz. In dit verband dient bijzondere aandacht te gaan naar de bijdragen die F.T.I heeft geleverd aan de realisatie van de (evoluerende) beleidsdoelstellingen (Vlaams/ruimer), maar ook naar de mate

³⁶ De resultaten voor het jaar 2018 werden niet volledig meegenomen in de evaluatie van 2018 aangezien deze evaluatie werd uitgevoerd in de eerste helft van dat jaar.

³⁷ Waar nuttig en relevant en voor zover informatie voor het laatste jaar beschikbaar zal zijn.

waarin en de wijze waarop de eigen beleidsdoelstellingen werden gerealiseerd of verwacht mag worden dat deze gerealiseerd zullen worden tegen het eind van 2023 en eventueel waarom (niet).

Dit onderdeel wordt bij voorkeur ook uitgewerkt vanuit zowel een generiek als een specifiek perspectief, vanuit een intern als een extern perspectief, als op zichzelf als vanuit een systeemperspectief. Wat het systeemperspectief betreft, dient in eerste instantie uitgegaan te worden van het Vlaamse W&I-, wetenschapscommunicatie- en STEM-beleid, vervolgens van het globale Vlaamse beleid (huidig, Visie 2050, Vizier 2030) en indien relevant nog ruimer (EU, internationaal) en dit specifiek voor wat betreft de gedefinieerde doelstellingkaders.

3.1.2. Werking, governance en aansturing

Dit onderdeel heeft in eerste instantie betrekking op de werking, governance en aansturing van F.T.I en dit zowel vanuit een intern als een extern perspectief. Voor de aansturing en opvolging dienen zowel de interne als de externe dimensie aan bod te komen. De interne dimensie heeft betrekking op de interne organisatie van F.T.I zelf, terwijl de externe dimensie van toepassing is op de relatie met de doelgroepen en andere belanghebbenden (en in het bijzonder met de (structurele) partners wetenschapscommunicatie en STEM-academies, maar ook met steden en gemeenten, scholen, partners uit het bedrijfsleven) en dit zowel binnen als buiten de Vlaamse overheid.

In dit onderdeel is het verder de bedoeling dat F.T.I een eigen inschatting geeft van de werking en het functioneren over de voorbije periode. Aspecten die in dit onderdeel aan bod komen, hebben vooral betrekking op de organisatie van F.T.I, de beleidsvoering (d.i. planning, personeelsbeleid, financieel beleid, communicatiebeleid, enz.) door F.T.I, de realisatie van de (strategische en operationele) doelstellingen en (aanvullende) opdrachten, de bijdragen tot het beleid, de samenwerking met de doelgroepen en andere belanghebbenden (en in het bijzonder met de (structurele) partners wetenschapscommunicatie en STEM-academies, maar ook met steden en gemeenten, scholen, partners uit het bedrijfsleven), de Vlaamse overheid, enz.

Specifieke aandacht dient ook te worden besteed aan de middelen die F.T.I kan inzetten voor de realisatie van de doelstellingen waarbij een onderscheid gemaakt dient te worden tussen de eigen middelen, middelen afkomstig van de Vlaamse overheid (basissubsidie van het Departement EWI en subsidies van andere beleidsdomeinen of -niveaus indien van toepassing) en middelen afkomstig van andere partijen. Verder dient ook het hefboomeffect van de Vlaamse middelen voor het verwerven van externe middelen in dit luik in de verf te worden gezet.

3.1.3. Resultaten, prestaties en impact

Binnen dit onderdeel is het de bedoeling om dieper in te gaan op de prestaties en resultaten die F.T.I heeft behaald en de (wetenschappelijke, maatschappelijke, economische, beleidsmatige en/of internationale) impact die werd gerealiseerd en dit minstens vanaf de start van het huidige convenant.

De belangrijkste resultaten en de impact die door F.T.I in de beschouwde periode werden gerealiseerd, dienen te worden opgelijst en toegelicht. Hierbij kan ingegaan worden op kwantitatieve resultaten (bv. KPI's), maar ook en vooral op de kwalitatieve realisaties en impact. Met betrekking tot dit laatste kan F.T.I een inschatting proberen te maken van de geboden dienstverlening en ondersteuning, welke effecten (impact) de geboden dienstverlening en ondersteuning hebben gehad voor de onderscheiden en bereikte doelgroepen en andere

belanghebbenden, welke meerwaarde F.T.I voor die doelgroepen en andere belanghebbenden heeft betekend, enz.

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn de realisatie van maatschappelijk rendement, alsook de creatie van meerwaarde in de aanpak van maatschappelijke uitdagingen zoals bv. klimaat, energie, duurzaamheid, circulaire economie, Citizen Science, ruimtevaart, enz. Specifiek kan F.T.I proberen om een inschatting te maken van hun meerwaarde voor het ecosysteem zelf en voor de actoren actief in dit systeem. Hierbij kunnen ook de verwachte en effectieve dynamiek en samenwerking aan bod komen en dit zowel intern als extern (i.e. onder meer ten aanzien van de doelgroepen en andere belanghebbenden, en in het bijzonder de (structurele) partners wetenschapscommunicatie en STEM-academies en de Vlaamse overheid, maar ook met steden en gemeenten, scholen, partners uit het bedrijfsleven, enz.).

De eventuele bijdrage van F.T.I tot de verschillende doelstellingenkaders kan in dit onderdeel ook aan bod komen. Hierbij wordt trapsgewijs uitgegaan van het W&I, wetenschapscommunicatie- en STEM-beleid, het Vlaams beleid, Visie 2050 en Vizier 2030 en (indien relevant) het EU-beleid.

3.1.4. Terugblik op de conclusies en aanbevelingen van de vorige evaluatie

Binnen dit thema wordt een reflectie verwacht op de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie van 2018 van F.T.I en wat daaruit werd geleerd, of de algemene aanbevelingen betreffende de doelstellingen en opdrachten, prestaties en resultaten, impact, enz. al dan niet werden geïmplementeerd en waarom (niet) en welke leerpunten al of niet werden meegenomen. **Vanzelfsprekend hoeft dit element van de zelfevaluatie niet noodzakelijk apart verwerkt te worden, maar kan dit geïntegreerd worden in de bespreking van de thema's hierboven.**

3.1.5. SWOT

Voortbouwend op het voorgaande wordt verwacht dat F.T.I een eigen SWOT-analyse opstelt. Concreet wordt er verwacht dat F.T.I aangeeft welke de sterk(st)e/zwak(k)(st)e punten waren in de afgelopen periode op het vlak van werking, governance en aansturing en waarom, alsook welke prestaties (bv. met betrekking tot de KPI's, maar ook ruimer en meer algemeen) en welke impact als sterk(st)/zwak(st) kunnen worden beschouwd en waarom. Verder wordt verwacht dat F.T.I aangeeft welke opportuniteiten, uitdagingen en bedreigingen zich stelden/stellen wat betreft (de uitwerking/ontwikkeling van) haar beleid en werking en dient in deze SWOT-analyse ook aangegeven te worden welke aandachtspunten en/of verbeterpunten zich stellen ten aanzien van de huidige regelgeving en beleidscontext in relatie tot de werking en waarom.

Deze sterktes, zwaktes, opportuniteiten en bedreigingen kunnen vervolgens in het ex-anteluik aangewend worden bij het uitwerken van een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor F.T.I voor de komende periode (2024-2028).

3.2. Inhoud van de ex-antezelfevaluatie

Op basis van het ex-postgedeelte van de zelfevaluatie en rekening houdend met de huidige beleidscontext (zowel lokaal, regionaal, Vlaams en indien relevant internationaal) en regelgeving enerzijds en de te verwachten evoluties in de beleidscontext anderzijds, is het de bedoeling dat F.T.I een ontwerp van beleidsplan of strategisch plan opstelt voor de periode 2024-2028. Het ontwerp van strategisch plan dient op budgettair vlak minstens rekening te houden met een scenario van constant beleid, wat overeenkomt met de bestending van de huidige financiële inbreng in termen van de toegekende middelen.

Het ontwerp van beleidsplan of strategisch plan voor de periode 2024-2028 bevat minstens een missie, strategische en operationele doelstellingen, een afstemming op het algemeen beleidskader en de regelgeving (Vlaams en – indien relevant – internationaal), de wijze van governance en aansturing met een voorstel voor een mogelijke set van kencijfers/KPI's (kwantitatief en kwalitatief en inclusief streefwaarden), af te sluiten of bestaande samenwerkingsverbanden (o.a. met andere actoren in het veld en voor zover van toepassing), afstemming en synergie met andere belanghebbenden en in het bijzonder de (structurele) partners wetenschapscommunicatie en STEM-academies, maar ook met steden en gemeenten, scholen, partners uit het bedrijfsleven, en dit telkens met een verantwoording van de voorgestelde keuzes.

Het voorstel houdt verder ook expliciet rekening met de systeemdimensie en haakt daarom in op de doelstellingskaders waarin deze systemen zijn ingebed. Hierbij wordt trapsgewijze uitgegaan van het beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2022-2030, de STEM-agenda 2030, het W&I-beleid, het Vlaams beleid (d.i. huidig, Visie 2050 en Vizier 2030), en eventueel ruimer zoals het Europees of internationaal beleid (bv. de SDG's), alsook met de maatschappelijke uitdagingen zoals bv. klimaat, energie, duurzaamheid, circulaire economie, Citizen Science, ruimtevaart, enz.

Verder gaat het ontwerp van beleidsplan of strategisch plan ook uit van de SWOT (-analyse) die werd opgesteld op basis van het ex-postluik van de zelfevaluatie en geeft het aan hoe de zwakke en sterke punten respectievelijk kunnen worden weggewerkt en benut. Tevens gaat het uit van de opportuniteiten en uitdagingen/bedreigingen en geeft het eveneens aan hoe deze maximaal kunnen worden benut/weggewerkt. In het bijzonder dient hierbij de (lokale en) regionale beleidscontext en -ontwikkelingen in overweging te worden genomen, evenals het systeemperspectief en ook de internationale beleidscontext en -ontwikkelingen.

Het ontwerp van beleidsplan of strategisch plan bevat naast bovenstaande elementen ook suggesties tot vereenvoudiging/aanpassingen van de regelgeving, de rapportering en opvolging, de governance en aansturing, de (structurele) samenwerking en/of afstemming met, alsook de ondersteuning en/of coördinatie van (initiatieven in samenwerking met) de (structurele) partners wetenschapscommunicatie (incl. de financiële implicaties hiervan), enz. Er wordt met andere woorden verwacht dat F.T.I ook aanbevelingen formuleert ten aanzien van het beleid inzake wetenschapscommunicatie en STEM, het W&I-beleid in het algemeen en (de samenwerking met) de structurele partners wetenschapscommunicatie in het bijzonder.